

ปัญหาพิเศษ

สภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
PRODUCTION SITUATION OF DURAIN IN MUEANG DISTRICT
PRACHIN BURI PROVINCE

ชลระชา จุลกะเสวี
CHONRACHA JUNLAKASEWEE

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 143527
วันเดือนปี 10 ส.ค. 2559

b. 12800016
i.

หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
ภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2559

คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองปัญหาพิเศษ

หัวข้อปัญหาพิเศษ สภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
PRODUCTION SITUATION OF DURAIN IN MUEANG DISTRICT
PRACHIN BURI PROVINCE

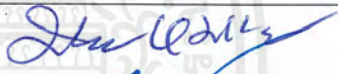

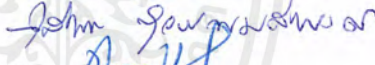
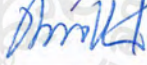
นักศึกษา นางสาวชลระชา จุลกะเสวี

รหัสประจำตัว 55040584

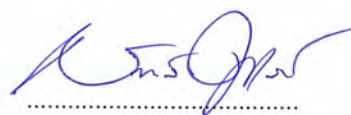
ปริญญา วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมมาธิวัฒน์

คณะกรรมการสอบปัญหาพิเศษ	ลายมือชื่อ
รศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ	
ผศ.ดร.กนก เลิศพานิช	
ดร.สุณีพร สุวรรณมณีพงศ์	
ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมมาธิวัฒน์	

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร
เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2559

ผศ.ดร.สมศักดิ์ คุณาสวรรค์เวช
กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา)

หัวหน้าภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อปัญหาพิเศษ	สภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
นักศึกษา	นางสาวชลระชา จุลกะเสวี
รหัสประจำตัว	55040584
ปริญญา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
สาขา	พัฒนาการเกษตร
พ.ศ.	2559
อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ	ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและการจัดการการผลิตตามแนวทางการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพ อีกทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวนประชากรทั้งหมด 141 ราย สุ่มมาเป็นตัวอย่างจำนวน 104 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกในกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา โดยสมาชิกมีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 51.92 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน เฉลี่ยที่ 24.58 ปี โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนสูงที่สุดถึง 50 ปี มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 7.42 ไร่ โดยมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำสวน มูลค่าเฉลี่ย 42,012.21 บาท/ปี และเกษตรกรมีรายได้สุทธิ มูลค่าเฉลี่ยที่ 177,184.42 บาท/ปี สมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 84.62 และมีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว เฉลี่ย 4.61 คน ส่วนระดับการศึกษาสมาชิกภายในกลุ่มส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 72.12 และผลผลิตจะออกตามฤดูกาลในช่วงเดือน เมษายน – มิถุนายน พันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด ได้แก่ พันธุ์หมอนทอง และส่วนมากเกษตรกรจะปลูกผลไม้ชนิดอื่นแซมกับทุเรียนในลักษณะสวนผสม ได้แก่ มังคุด เงาะ ลองกอง มะยงชิด และกระถ่อน เป็นต้น รายจ่ายเฉลี่ยต่อปีค่อนข้างสูงมาก เนื่องจากปุ๋ยมีราคาแพง ปัจจุบันแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการผลิตทุเรียนมากที่สุด คือ น้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล ร้อยละ 54.81 เพราะน้ำบนพื้นดินจากสระขุด บ่อพักน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง รวมไปถึงแม่น้ำ มีไม่เพียงพอต่อความต้องการเนื่องจากสภาวะความแห้งแล้ง ส่วนในเรื่องตลาดของทุเรียนนั้น ในการจำหน่ายผลผลิตจากปีที่ผ่านมาเกษตรกรจะนิยมนำผลผลิตไปวางขายเอง และเกษตรกรในกลุ่มส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการแปรรูปทุเรียน เนื่องจากมีทุเรียนไม่มากพอสำหรับการแปรรูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษเล่มนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือจากหลายท่านที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล ดังนี้ นายมนัส ฮวดจิ่ง ประธานกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ตลอดจนเกษตรกรผู้ที่เป็นสมาชิกในกลุ่มฯทุกท่าน และขอขอบพระคุณ ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ที่คอยให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ ผศ.ดร.กนก เลิศพานิช และ ดร.สุณีพร สุวรรณมณี-พงศ์ กรรมการสอบปัญหาพิเศษที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนข้อชี้แนะ จนในที่สุดทำให้ปัญหาพิเศษเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ความสามารถ และถ่ายทอดประสบการณ์ที่ดีให้แก่ข้าพเจ้า

สุดท้ายต้องขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อนๆ ของข้าพเจ้าที่ให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนคำแนะนำในการทำวิจัยจนกระทั่งก้าวมาสู่ความสำเร็จในวันนี้

ชลระชา จุลกะเสวี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	I
กิตติกรรมประกาศ.....	II
สารบัญ.....	III
สารบัญตาราง.....	IV
สารบัญภาพ.....	V
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
1.4 ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา.....	2
1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	2
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
2.1 สภาพการผลิตทุเรียนในประเทศไทยและในจังหวัดปราจีนบุรี.....	3
2.2 การเพิ่มศักยภาพผลผลิตทางการเกษตร.....	9
2.3 แนวทางการจัดการการผลิตของทุเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ.....	16
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
บทที่ 3 วิธีการวิจัย.....	27
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
3.2 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	30
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร.....	30
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียน.....	33
ตอนที่ 3 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร.....	35
ตอนที่ 4 ปัญหาในการผลิตทุเรียน.....	37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ.....	39
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	39
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	41
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	43
บรรณานุกรม.....	44
ภาคผนวก.....	46
ประวัติผู้วิจัย.....	56

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านสังคมของเกษตรกร.....	31
4.2 ค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร.....	32
4.3 สภาพการผลิตทุเรียน.....	33
4.4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร.....	36
4.5 ระดับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในภาพรวม.....	37
4.6 ปัญหาในการผลิตทุเรียน.....	37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	แผนที่พื้นที่ปลูกทุเรียนจังหวัดปราจีนบุรี ปีการผลิต 2546/47.....9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

1.1 ความสำคัญของปัญหา (Statement of the Problem)

ไม้ผลเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อระบบโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีมูลค่าการตลาดภายในประเทศรวมปีละกว่าแสนล้านบาท ผลผลิตส่วนใหญ่ถูกใช้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งทุเรียนเป็นที่รู้จักและได้รับการขนานนามว่าเป็นราชาแห่งผลไม้ (King of Fruits) ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีศักยภาพทางการตลาดเนื่องจากผลผลิตทุเรียนของประเทศไทยมีชื่อเสียงในด้านคุณภาพและรสชาติที่ว่าดีที่สุดในโลกอีกทั้งประเทศไทยยังเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่มีคู่แข่งน้อยราย ผลผลิตทุเรียนของไทยจึงเป็นที่ต้องการของตลาดภายในประเทศเองและต่างประเทศอีกด้วยซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญในการขยายช่องทางการจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น (วชิรวิทย์ เหลืองทอง. 2556)

ปัจจุบันทุเรียนเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย มีการขยายการผลิตอย่างสูงแทบทุกภาคส่วนของประเทศไทยโดยมีพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี ระยอง และตราด เป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญของประเทศ ในแต่ละปีจะมีการส่งทุเรียนจากแหล่งผลิตไปจำหน่ายยังตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก เท่าที่ผ่านมามทุเรียนจากประเทศไทยได้รับการยกย่องยอมรับจากตลาดต่างประเทศว่ามีคุณภาพดีกว่าทุเรียนจากประเทศอื่นๆ เป็นที่นิยมในการบริโภคเป็นอย่างมากทำให้ราคาทุเรียนต่อผลในต่างประเทศมีราคาสูงมาก อย่างไรก็ตามผู้บริโภคทุเรียนมักประสบปัญหาเมื่อซื้อทุเรียนมาบริโภค แล้วทุเรียนที่ซื้อมาด้อยคุณภาพกว่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากการการตัดผลทุเรียนอ่อนปะปนกับทุเรียนดี การใช้สารเคมีเร่งให้สุก ความแห้งแล้งในช่วงเก็บเกี่ยวจะทำให้ทุเรียนร่วงก่อนกำหนด ดังนั้นจากปัญหาที่พบเป็นการลดช่องทางในการขยายตลาดเนื่องจากผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในสินค้าลดน้อยลง ผลผลิตอาจขายไม่ออกและไม่เป็นที่ยอมรับซึ่งอาจทำให้เกิดการเสียโอกาสทางการค้ารวมถึงความเสียหายต่อภาพพจน์ของสวนทุเรียนนั้นๆและอาจรวมไปถึงความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้าจากประเทศไทย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมากและในช่วงเทศกาลผลไม้ (ระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ของทุกปี) ทุเรียนของจังหวัดปราจีนบุรีก็เป็นที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก และยังมีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาในจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อที่จะมาสัมผัสรสชาติของทุเรียนอันเป็นที่ขนานนามว่ารสชาติดีที่สุดใน ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีความเหมาะสม สภาพแวดล้อมมีความสมบูรณ์ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีมีไม่มากและไม่น้อยเกินไป จึงมีความเหมาะสมแก่การปลูกผลไม้เมืองร้อนเป็นอย่างมาก ทำให้ผลไม้นานาชนิดที่ปลูกรวมไปถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทุเรียนมีรสชาติดีเยี่ยม แต่เนื่องจากบางครั้งเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนภายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ที่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ยังมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียนไม่ครอบคลุมเพียงพอ ผลผลิตของทุเรียนในบางปีหรือบางสวนอาจยังไม่ได้คุณภาพและไม่สามารถสร้างความเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภคได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ว่ามีสถานการณ์เป็นอย่างไร สามารถหาข้อเสนอแนะหรือวิธีการผลักดันกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนให้ได้มาตรฐานคุณภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objective of the Study)

1. ศึกษาสภาพการผลิตและการจัดการการผลิตตามแนวทางการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพ
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Significance of the Study)

เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเกษตรกรที่สนใจปลูกทุเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ โดยใช้เป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานหรือนำข้อมูลไปต่อยอดเป็นแนวทางในการพัฒนาการปลูกทุเรียนในจังหวัดที่มีสภาพพื้นที่ และสถานการณ์การผลิตที่ใกล้เคียงกัน

1.4 ขอบเขตและข้อจำกัดการศึกษา (Scope and Limitation)

ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษาจากเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 – พฤษภาคม พ.ศ. 2559

1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definition of Terms)

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

สภาพการผลิต หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆซึ่งเป็นการนำเอาปัจจัยในการผลิตอันได้แก่ ที่ดิน ทุน แรงงานและความสามารถ โดยผ่านกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้เทคโนโลยีระดับหนึ่ง ผสมผสานกันเป็นกระบวนการเพิ่มคุณค่าเพื่อให้เกิดผลผลิตที่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนท้ายที่สุดผู้บริโภคมีความพอใจในผลผลิต

การจัดการผลผลิตทุเรียนของเกษตรกร หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการจัดการผลผลิตทุเรียนของเกษตรกรและการรับรู้ประโยชน์จากการปรับปรุงการผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 สภาพการผลิตทุเรียนในประเทศไทยและในจังหวัดปราจีนบุรี
- 2.2 การเพิ่มศักยภาพผลผลิตทางการเกษตร
- 2.3 แนวทางการจัดการการผลิตทุเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สภาพการผลิตทุเรียนในประเทศไทยและในจังหวัดปราจีนบุรี

2.1.1 สภาพการผลิตทุเรียนในประเทศไทย

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ (2541) เป็นที่ยอมรับกันว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในด้านการผลิตทุเรียน เนื่องจากเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงจึงเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกขนขวายหาแนวทางดำเนินการให้ได้ดีที่สุด ประกอบกับภาวะราคาผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิด เช่น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ตกตำ รัฐบาลจึงมีนโยบายลดพื้นที่การผลิตและมีนโยบายสนับสนุนการปลูกพืชที่มีศักยภาพทดแทนพืชที่มีปัญหา ทุเรียนก็เป็นพืชที่มีศักยภาพพืชหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในอันดับแรกๆ อนึ่งประเทศต่างๆที่มีสภาพภูมิอากาศเหมาะสมในการผลิตทุเรียนหลาย ประเทศต่างให้ความสนใจ และถือเป็นนโยบายที่จะผลิตทุเรียนเพื่อบริโภคภายในประเทศและส่งออก เช่นกัน ทำให้ทุเรียนเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาเกษตรกรผู้ปลูก ทุเรียนต้องประสบปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำ และภาวะการส่งออกยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุมาจากขาดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่างภาครัฐ ภาคเกษตรกรผู้ผลิต ภาคอุตสาหกรรม การแปรรูป และภาคการตลาด ประกอบกับประเทศต่างๆ ที่มีศักยภาพการผลิตทุเรียนเริ่มจะมี บทบาทมากขึ้นในด้านการแข่งขันกับประเทศไทย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนาการผลิต ทุเรียนของไทยให้มีความเป็นเลิศ จึงจะสามารถแข่งขันและครองตลาดส่วนใหญ่ไว้ได้

กรมวิชาการเกษตร (2547) กล่าวถึงสถานการณ์การผลิตว่า แหล่งผลิตสำคัญของทุเรียน ในประเทศไทยอยู่ในภาคตะวันออกและภาคใต้ มีพื้นที่ปลูกรวม 795,881 ไร่ เป็นพื้นที่ที่ให้ผลผลิต แล้ว 654,288 ไร่ ในปี 2544 ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยของ 3 จังหวัดในภาคตะวันออก (ระยอง จันทบุรี และ ตราด) ในปี 2543 - 2545 คิดเป็น 443,962.5 ตัน หรือประมาณ 70% ของผลผลิตทั้งประเทศ ที่เหลืออีก 30% เป็นผลผลิตในภาคใต้ จังหวัดที่ผลิตมากที่สุดคือ จันทบุรี ผลิตได้ประมาณ 50% ของ ผลผลิตทั้งประเทศ รองลงมา ได้แก่ ระยอง ชุมพร และ ตราด พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมอนทอง กระจุกทอง ชะนี และ ก้านยาว สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้รายงานต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทอง และ ชะนี ซึ่งเป็นข้อมูลเฉลี่ยทุกช่วงอายุ พบว่า ต้นทุนการผลิตทุเรียนตกรวมประมาณไร่ละ 17,800-21,500 บาทขึ้นอยู่กับพันธุ์ โดยคิดเป็นต้นทุนผันแปร หรือ ต้นทุนที่ใช้การจัดการปัจจัยการผลิตประมาณ 75% ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งในจำนวนนี้แยกได้เป็นต้นทุนในเรื่องแรงงาน 29% ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยคอก 15% สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และ วัชพืช 37% โดยผลผลิตเฉลี่ยของทุเรียนพันธุ์หมอนทอง และชะนี เท่ากับ 1,875 และ 2,073 กก./ไร่ ตามลำดับ ทั้งนี้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองจะมีกำไรสุทธิไร่ละประมาณ 1,700 บาท ในขณะที่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์ชะนีมีแนวโน้มขาดทุนถึงไร่ละ 2,800 บาท เนื่องจากราคาของทุเรียนพันธุ์นี้ค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตาม จากการทดลองของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี กรมวิชาการเกษตร ในปี 2543 พบว่าสามารถลดต้นทุนการผลิตทุเรียนได้ โดยการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสมกับช่วงพัฒนาการของพืช เพื่อให้ทุเรียนมีการออกดอกมาก และกระจายทั่วทั้งต้น ซึ่งจะทำให้สามารถดำเนินการจัดการเพื่อเพิ่มการติดผล เร่งการพัฒนาการของผล และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพในปริมาณสูง สามารถเพิ่มปริมาณการผลิต และต้นทุนการผลิตลงเป็น 5.8 บาท/กก. ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการผลิตทุเรียน เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน และมีความยั่งยืนในอาชีพ ส่วนสถานการณ์ทางการตลาด กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และกรมศุลกากร รายงานว่าปริมาณทุเรียน และผลิตภัณฑ์ที่ส่งขายต่างประเทศตลอดปี 2554 คิดเป็นมูลค่ารวมทั้งสิ้น 2,657.5 ล้านบาท แยกเป็นผลิตภัณฑ์ทุเรียนสดแช่เย็น 3,057.9 ล้านบาท ทุเรียนแช่แข็ง 585.6 ล้านบาท และทุเรียนกวน 14.1 ล้านบาท ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2545 มีรายงานว่าประเทศไทยสามารถส่งทุเรียนและผลิตภัณฑ์ไปยังตลาดต่างประเทศคิดเป็นมูลค่า 2,030.2 ล้านบาท ความต้องการบริโภคทุเรียนในต่างประเทศส่วนใหญ่ จะอยู่ในกลุ่มชาวเอเชีย ตลาดที่สำคัญ คือ ตลาดเอเชีย เช่น ไต้หวัน ฮองกง จีน มาเลเซีย และ สิงคโปร์ รองลงมา คือ ตลาดยุโรป อเมริกาเหนือและออสเตรเลีย โดยเฉพาะในประเทศที่มีชาวเอเชียที่คุ้นเคยกับผลไม้เมืองร้อนอพยพไปอาศัยอยู่ โดยนิยมบริโภคในรูปผลสด แช่แข็ง และ ผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ โดยปกติผลผลิตทุเรียนในภาคตะวันออกจะเริ่มออกสู่ตลาดประมาณต้นเดือนเมษายน ผลผลิตมีมากในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนมิถุนายน จากนั้นผลผลิตจะเริ่มลดลงในช่วงปลายเดือนมิถุนายน ประมาณการว่าในช่วงที่มีผลผลิตมาก หากวันใดมีผลผลิตเกินกว่า 4,000 ตัน/วัน ในตลาดขายส่งจังหวัดจันทบุรี จะมีผลทำให้ราคาผลผลิตลดลงทันที เนื่องจากมีผลผลิตทะลักเข้าสู่ตลาดมากเกินกว่าความสามารถขอตลาดที่จะรองรับได้ ปัญหาด้านการผลิตและการตลาดที่มีผลกระทบต่อธุรกิจทุเรียน คือ การที่ราคาทุเรียนตกต่ำต่อเนื่องกัน 4 - 5 ปี ทำให้เกษตรกรมีกำไรจากการขายทุเรียนน้อยลงจนถึงขาดทุน สาเหตุของปัญหานี้เป็นความเชื่อมโยงของปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยมีสาเหตุของปัญหาดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) ผลผลิตทุเรียนมากกว่า 50% ของผลผลิตรวมทั้งประเทศ ในแต่ละแหล่งผลิตมักออกสู่ตลาดพร้อมกันในช่วงเวลา 2 - 3 สัปดาห์กลางฤดูเก็บเกี่ยวทำให้ราคาขายทุเรียนตกต่ำเนื่องจากมีปริมาณมากเกินกว่าความสามารถของตลาดที่จะรองรับได้

2) เกษตรกรบางรายจึงเปลี่ยนจากสวนทุเรียนเป็นสวนไม้ผลชนิดอื่นที่เชื่อว่าให้ผลตอบแทนสูงกว่า และละเลยการดูแลเอาใจใส่ในต้นทุเรียน ทำให้ปริมาณผลผลิตด้อยคุณภาพในตลาดมีสัดส่วนมากขึ้น ราคาผลผลิตยิ่งตกต่ำซ้ำลงไปอีก

3) ชาวสวนบางส่วนต้องการหนีปัญหาราคาทุเรียนตกต่ำประจำปีจึงเกิดการตัดทุเรียนอ่อนมาขายในช่วงต้นฤดูของทุเรียนแต่ละพันธุ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ราคาดี มีการคละปน/ปลอมทุเรียนอ่อนของผู้ประกอบการส่งออกที่ขาดความรู้ ความชำนาญ และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ทำให้คู่ค้าในตลาดต่างประเทศไม่ยอมรับสินค้า ปริมาณทุเรียนอ่อนในตลาดท้องถิ่นจึงมีมากจนมีผลกระทบต่อผลผลิตโดยรวมตกต่ำลง

4) ผลสืบเนื่องจากการตัดและขายทุเรียนอ่อนในช่วงต้นฤดูทำให้ผู้ประกอบการบางรายขาดทุนจากการค้าทุเรียน ดังนั้นเพื่อลด/บรรเทาปัญหาขาดทุน จึงรับซื้อทุเรียนในช่วงกลางฤดูการผลิตในราคาต่ำลง ซ้ำเติมในราคาผลผลิตตกต่ำลงไปอีก

ทรงพล สมศรี (2551) ได้กล่าวถึงสถานการณ์การผลิตว่า พื้นที่ปลูกทุเรียนในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2550 มีประมาณ 771,266 ไร่ ให้ผลผลิตประมาณ 722,825 เมตริกตัน และให้ผลผลิตเฉลี่ย 1,063 กก./ไร่ โดยพื้นที่ปลูกในช่วง 20 ปี (พ.ศ. 2530 - 2550) มีอัตราเพิ่มขึ้น 2.56% ต่อปี และผลผลิตเพิ่มขึ้น 2.48% ต่อปี ราคาผลทุเรียนที่เกษตรกรขายได้ พันธุ์หมอนทองราคาประมาณ 16.65 บาท/กก. โดยในช่วง 8 ปี (พ.ศ. 2543 - 2550) มีอัตราลดลง 4.05% ต่อปี พันธุ์ชะนีราคาประมาณ 7.89 บาท/กก. มีอัตราลดลง 5.62% ต่อปี ผลทุเรียนสดมีการส่งออกปริมาณ 157,474 เมตริกตัน ด้วยมูลค่า 2,568.26 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 21.78% ของผลผลิตทั้งหมด โดยมีอัตราการส่งออกเพิ่มขึ้น 5.95% ต่อปี ในช่วง 10 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2540 - 2550 ทั้งนี้ปริมาณการส่งออกผลทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์ 180,377 เมตริกตัน ด้วยมูลค่า 3,486.4 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2550 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.2550)พื้นที่ปลูกพันธุ์การค้ามีดังนี้ เป็นพันธุ์หมอนทอง 46.33% และพันธุ์อื่นๆ 15.58% ทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตหลังจากปลูก 4 - 5 ปี และให้ผลผลิตสูงสุดเมื่อ 15 ปีหลังปลูก จังหวัดที่มีการปลูกทุเรียนมากที่สุดได้แก่ จังหวัดจันทบุรี 34.7% ตามมาด้วยจังหวัดระยอง ชุมพร ตราด และนครศรีธรรมราช 14.7% , 11.27% , 5.24% , และ 4.36% ของพื้นที่ปลูกทั้งหมดตามลำดับ และจังหวัดจันทบุรีให้ผลผลิตสูงสุด 51.45% ตามด้วย จังหวัดระยอง ชุมพร ตราด และนครศรีธรรมราช 17.20% , 4.74% , 4.16% ของผลผลิตทั้งหมดตามลำดับ (กรมส่งเสริมการเกษตร.2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการวิจัยการพัฒนาพันธุ์ทุเรียน

ทรงพล สมศรี (2551) ในอดีตไม้ผลเขตร้อนได้รับการจัดลำดับความสำคัญให้อยู่ในระดับที่ต่ำแต่ปัจจุบันด้วยความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีทำให้มีการปรับปรุงเชื้อพันธุกรรมไม่ผลให้มีมูลค่ามากขึ้น เป็นพันธุ์ดีพันธุ์ใหม่ อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาที่ต้องพัฒนาต่อไป ปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือ การสูญเสียเชื้อพันธุกรรมทุเรียนในอดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ทุเรียนชนิดต่างๆจะได้มีการอนุรักษ์ในสภาพป่าธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติเพื่อป้องกันการสูญหายไปจากเมืองไทย และมีการรวบรวมพันธุ์ไว้ในสภาพแปลงทดลองตามศูนย์วิจัยต่างๆ แต่การอนุรักษ์ทุเรียนในสภาพแปลงจะใช้พื้นที่มาก ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา ค่าแรงงานสูง และมีความเสี่ยงต่อโรคแมลง และสภาพแวดล้อมที่แปรปรวน ปัญหาจากการเก็บรักษาเชื้อพันธุกรรมในรูประยะยาวยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากเมล็ดทุเรียนเป็นแบบ Recalcitrant Seeds เมื่อสูญเสียความชื้นจะไม่งอก ดังนั้นหากมีการศึกษาด้านการอนุรักษ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อกับพืชที่มีเมล็ดเป็นแบบ Recalcitrant Seeds โดยเฉพาะไม้ผลเขตร้อน เช่น ทุเรียน จะทำให้มีธนาคารเชื้อพันธุกรรมของเนื้อเยื่อ จะประหยัดพื้นที่ในการอนุรักษ์และดูแลรักษา อย่างไรก็ตามเทคนิคการอนุรักษ์ที่โดดเด่นที่สุด คือ การอนุรักษ์เชื้อพันธุพืชที่มีเมล็ดแบบ Recalcitrant Seeds คือการเก็บรักษาในสภาพเยือกแข็งที่อุณหภูมิ -196 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นการเก็บรักษาเชื้อพันธุในระยะยาว วิธีที่เป็นไปได้ในการอนุรักษ์เชื้อพันธุก็คือ การอนุรักษ์ด้วยเทคนิคเยือกแข็งกับส่วนของตัวอ่อน (Embryos) นอกจากนี้ยังมีอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนได้คือการสร้างธนาคารต้นกล้า ต้นกล้าหรือต้นอ่อนจะถูกเก็บรักษาภายใต้สภาพควบคุมในโรงเรือน เช่น แสงน้อย อุณหภูมิต่ำ ต้นกล้าจะเจริญเติบโตช้าๆ คล้ายๆ บอนไซ เมื่อนำออกไปจากสภาพควบคุมที่ได้รับแสงเต็มที่และอุณหภูมิเหมาะสม ต้นกล้าเหล่านี้สามารถเจริญเติบโตได้อย่างปกติ ดังนั้นการวิจัยควรเน้นในการปรับปรุงพันธุ์โดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการอนุรักษ์เชื้อพันธุและในการสร้างพันธุ์ใหม่ที่ต้านต่อโรครากเน่าหรือปรับปรุงให้มีลักษณะด้านแมลงที่สำคัญ เช่น หนอนเจาะเมล็ด หนอนเจาะลำต้น ขณะเดียวกันคุณภาพยังดีหรือได้ลักษณะแปลกใหม่ตรงตามความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภค หรือเหมาะต่อการแปรรูป และมีคุณค่าทางอาหารสูงขึ้น ส่วนการปรับปรุงพันธุ์โดยวิธีปกติก็ควรต้องดำเนินต่อไปโดยเฉพาะพันธุ์ใหม่ที่ได้รับการรับรองเป็นพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ ทุเรียนลูกผสมพันธุ์ใหม่ พันธุ์จันทบุรี 1 จันทบุรี 2 และจันทบุรี 3 ควรจะมีการขยายผลปลูกปลูกทดแทนพันธุ์ดั้งเดิมหรือพันธุ์ชนิดที่มีปัญหาด้านราคาตกต่ำ สำหรับพันธุ์จันทบุรี 1 ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษคือมีกลิ่นน้อย จนเกือบเรียกได้ว่า “ทุเรียนไร้กลิ่น” ก็อาจส่งเสริมให้มีการปลูกเพื่อขยายผลผลิตสำหรับตลาดใหม่ๆ ซึ่งผู้บริโภคไม่ชอบกลิ่นทุเรียน เช่น ตลาดอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลี เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนาระบบการผลิตและการตลาดให้ครบวงจรทั้งระบบควรมีการดำเนินการพัฒนาอย่างจริงจังต่อเนื่อง รวมทั้งระบบตรวจสอบย้อนกลับ ระบบขนส่ง เพื่อให้คุณภาพเป็นที่พอใจของผู้บริโภคปลายทางและทำให้การผลิตทุเรียนอยู่ได้อย่างยั่งยืน การแก้ปัญหาาราคาทุเรียนตกต่ำจะต้องเกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาครัฐ เกษตรกร และผู้ส่งออกเอง โดยในส่วนของภาครัฐต้องมีการสนับสนุนให้มีการรองรับสวนที่ผลิตได้มาตรฐานการจัดการตามระบบเกษตรที่ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหมาะสม (GAP) รวมทั้งมาตรการที่ได้มาตรฐานด้านกฎหมายเพื่อดำเนินการกับผู้ค้าขายทุเรียนอ่อน ใน ส่วนของเกษตรกร ต้องมีการพัฒนาสวนของตนเองให้เข้าสู่ระบบ GAP เพื่อให้สามารถเพิ่มปริมาณ ผลผลิตที่มีคุณภาพได้มากขึ้น ในขณะที่ต้นทุนการผลิตลดลง และต้องมีความรับผิดชอบต่ออาชีพของ ตน โดยการไม่ตัดทุเรียนอ่อนขายแก่พ่อค้า เนื่องจากเป็นการทำลายตลาดทุเรียนส่วนใหญ่ ในส่วนของ ผู้ส่งออก ต้องทำความเข้าใจกับธรรมชาติของทุเรียน ซึ่งเป็นผลไม้ที่เน่าเสียได้ง่าย คุณภาพผลผลิต แปรปรวน หากในช่วงการพัฒนาการของผลประสพสภาวะวิกฤติ (เช่น การแตกใบอ่อน การขาดน้ำ) และเกษตรกรขาดการดูแลรักษาที่ถูกต้องและทันกับช่วงเวลา ดังนั้นผู้ส่งออกจึงอาจต้องหาข้อมูลของ สวนที่ตนรับซื้อผลผลิต เพื่อให้แน่ใจว่าผลผลิตนั้นมีคุณภาพในเกณฑ์ที่ได้มาตรฐานการส่งออก การรับ ซื้อผลผลิตจากสวนเกษตรกรที่ได้รับการรับรองตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP อาจเป็นทางหนึ่ง ในการแก้ปัญหาผลผลิตคุณภาพตกต่ำ นอกจากนั้นผู้ส่งออกต้องมีการทำธุรกิจค้าขายกับต่างประเทศ อย่างชัดเจน เพื่อก่อให้เกิดการไว้วางใจ และส่งเสริมการกระจายทุเรียนและผลิตภัณฑ์ไปสู่ตลาด ต่างประเทศ

ประเวศ แสงเพชร (2558) กล่าวว่าประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกผลไม้เขตร้อนรายใหญ่ ของกลุ่มประเทศอาเซียนและอาจเป็นที่หนึ่งของเอเชียก็มิผิด ด้วยสภาพอากาศเอื้ออำนวยในการ เพาะปลูก อีกทั้งประเทศไทยมีการพัฒนาคุณภาพไม้ผลอย่างต่อเนื่อง ผลการสำรวจสถานการณ์การ ผลิตและการตลาดผลไม้ไทยในปี 2557 ที่ผ่านมามีการสรุปว่าทุเรียนมีพื้นที่เพาะปลูกให้ผลผลิตแล้ว ประมาณ 570,425 ไร่ ด้วยสภาพอากาศปีที่ผ่านมาเอื้ออำนวยต่อการผลิตทำให้ปริมาณการผลิต เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยพื้นที่ที่ได้ 631,622 ตัน โดยใช้บริโภคภายในประเทศ 238,622 ตัน ส่วนที่เหลือเป็นการส่งออก ลูกค้ารายใหญ่มี ฮองกง จีน ไต้หวัน และอินโดนีเซีย ส่วนออสเตรเลียเป็น ตลาดใหม่ที่มีศักยภาพการนำเข้าสูง ประเทศคู่แข่งที่สำคัญมี เวียดนาม และมาเลเซีย

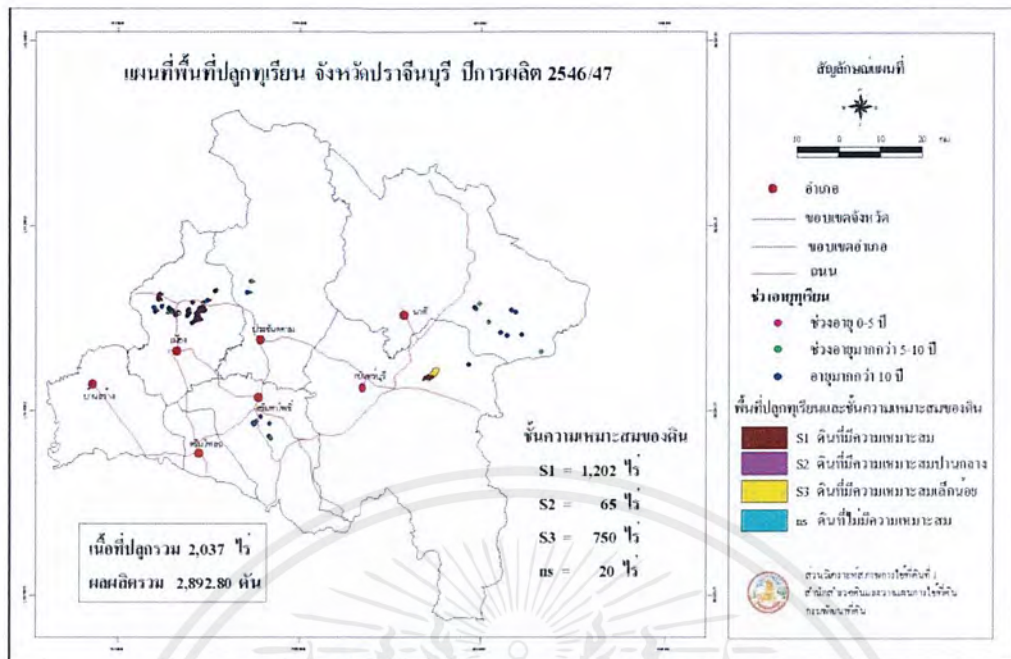
นิรนาม (2531) รายงานว่า พ่อค้าขายปลีกท้องถิ่นในจังหวัดและพ่อค้าขายปลีกต่างจังหวัดจะ ขายทุเรียนประมาณ 44% ขณะที่พ่อค้าขายปลีกในกรุงเทพมหานครค้าขายอีก 44% ส่วนที่เหลือ 12% ผลทุเรียนถูกนำไปแปรรูปบริโภคในท้องถิ่น และส่งออกต่างประเทศ แต่ ณ ปัจจุบันไทย ส่งออกทุเรียนสดประมาณ 21.79% ของผลผลิตทั้งหมด ผลทุเรียนเมื่อเก็บเกี่ยวจากต้นแล้วจะมีช่วง อายุประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งส่วนหนึ่งจะส่งออกสู่ตลาดสำคัญ ได้แก่ จีน ฮองกง อินโดนีเซีย ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เกาหลี และยุโรป ปัญหาใหญ่ของการตลาดทุเรียนคือ อายุการ เก็บรักษาค่อนข้างสั้นและกลิ่นของทุเรียนเป็นอุปสรรคในระหว่างการขนส่ง กลิ่น และรสชาติของ ทุเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ปรารถนาของคนหลายคนที่ประสบในครั้งแรก ดังนั้นการส่งเสริมแนะนำทุเรียนแก่ผู้ ที่ไม่นิยมรับประทานผลสดก็อาจแนะนำผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ไอศกรีมทุเรียน หรืออาหาร ว่างที่ผลิตจากทุเรียน นอกจากผลิตภัณฑ์ทุเรียนแช่แข็ง และทุเรียนพร้อมรับประทานก็เป็นอีกรูปแบบ หนึ่งที่มีการพัฒนาเพื่อการส่งออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา (2551) กล่าวว่า ทุเรียนมีปัญหาหลักในด้าน การค้าและการตลาดมาโดยตลอด คือ ราคาที่เกษตรกรขายได้ตกต่ำซ้ำซากและต่อเนื่องติดต่อกันมา นานกว่า 5 ปี ทำให้เกษตรกรมีกำไรจากการขายทุเรียนน้อยลงจนถึงขาดทุน สาเหตุของปัญหานี้เป็น ความเชื่อมโยงของปริมาณและคุณภาพของการผลิต ทำให้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตไม่ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งข้อเท็จจริงของสาเหตุของปัญหา ได้แก่ ผลทุเรียนมากกว่า 50% ของผลผลิตรวมทั้งประเทศ และของแต่ละแหล่งผลิตโดยเฉพาะภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัด จันทบุรี ระยอง ตราด มีกอกอสุ้ตลาดพร้อมกันในช่วงเวลา 2 - 3 สัปดาห์ของช่วงกลางฤดูการเก็บ เกี่ยว คือ เดือนพฤษภาคม - ต้นเดือนมิถุนายน ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ เนื่องจากมีปริมาณผลผลิต มากเกินกว่าความสามารถของตลาดจะรองรับได้ ประกอบกับ กระบวนการตลาดที่ด้อยประสิทธิภาพ และขาดมาตรการที่เข้มแข็ง ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำซ้ำลงอีก นอกจากนี้มีการคลื่น/ปลอมทุเรียน อ่อนของผู้ประกอบการส่งออกที่ขาดความรู้ ความชำนาญ และความรับผิดชอบต่อวิชาชีพทำให้คู่ค้า ในตลาดต่างประเทศไม่ยอมรับสินค้า และมักอ้างข้อกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี เช่น ด้านสุขอนามัย โรค แมลง และสารพิษตกค้างที่ติดไปกับผลผลิต ผู้ประกอบการบางรายขาดทุนการค้าทุเรียน ดังนั้น จึงแก้ปัญหาการขาดทุนด้วยการรับซื้อทุเรียนช่วงกลางฤดูการผลิตในราคาที่ต่ำมาก โดยเฉพาะพันธุ์ ชะนี เหลือราคา 2 - 4 บาท/กก. หมอนทองเหลือ 6 - 11 บาท/กก. สถานการณ์เช่นนี้จะเกิดเป็น ประจําและซ้ำซากทุกปี ซึ่งหากปล่อยไว้ไม่แก้ไขหรือไม่ถูกวิธี จะยิ่งทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงเรื่อยๆจนทำให้ธุรกิจทุเรียนของประเทศไทยเข้าสู่ภาวะวิกฤต

2.1.3 สภาพการผลิตทุเรียนของจังหวัดปราจีนบุรี

สุจิต เมืองสุข (2556) จังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งสิ้น 1,023,474 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าว 613,504 ไร่ ปลูกพืชไร่ 293,057 ไร่ ปลูกไม้ยืนต้น 63,845 ไร่ ปลูกไม้ผล 41,182 ไร่ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 8,264 ไร่ และปลูกพืชผัก 3,622 ไร่ ซึ่งจังหวัดปราจีนบุรีมีสภาพมี ภูมิอากาศร้อนชื้นทำให้มีศักยภาพที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ส่งผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัด มีชื่อเสียงด้านคุณภาพมาช้านาน ปัจจุบันได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคเป็นลำดับต้นๆของประเทศไทย โดยเฉพาะทุเรียน ซึ่งพื้นที่ปลูกทุเรียนของจังหวัดปราจีนบุรี (ดังภาพที่ 1) มีปลูกรวมทั้งสิ้น 2,037 ไร่ มีพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 1,114 ไร่ คาดว่าจะให้ผลผลิตรวมทั้งสิ้น 1,114 ตัน ซึ่งเกษตรกรผู้ ปลูกทุเรียนส่วนมากนิยมวางขายผลผลิตหน้าสวนเองมากถึง 80% และอีก 20% จะมีพ่อค้าคนกลาง มารับซื้อที่สวน และทางสำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรีได้จัดทำงานในเชิงรุก โดยการส่งเสริมการ จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์เพื่อรวมตัวการขยายสินค้าเกษตร และการหาสินค้าตลาดล่วงหน้า เช่น การจัดงาน วันเกษตรประจำปีเพื่อเป็นการขายผลผลิตในช่วงที่มีสินค้าเกษตรออกผลผลิตพร้อมกันทุกสวน

ภาพที่ 1 : แผนที่พื้นที่ปลูกทุเรียนจังหวัดปราจีนบุรี ปีการผลิต 2546/47
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2547)

2.2 การเพิ่มศักยภาพการผลิตทางการเกษตร

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ (2541) ทุเรียนที่ผลิตได้ในแต่ละปีส่วนใหญ่ใช้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งจัดว่าเป็นตลาดภายในที่ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริโภคภายในประเทศรู้จักทุเรียนเป็นอย่างดี มีระบบการจำหน่ายจ่ายแจกส่วนถึงตลาด และผู้บริโภคเป็นที่ยอมรับกันอยู่แล้ว ไม่มีข้อจำกัดหรือกฎหมายในการขนย้ายจากเขตหนึ่ง ประกอบกับมีระบบถนนและการขนส่งที่สะดวกทำให้สามารถระบายผลผลิตในช่วงฤดูการผลิต ไปถึงผู้บริโภคในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลาดภายในประเทศจึงไม่ต้องใช้กลไกและเทคนิคการตลาดที่ซับซ้อน นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมครัวเรือนหลายประเภทในการแปรรูป เช่น ทุเรียนกวน ทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนเชื่อม ทำให้สามารถรองรับส่วนเกินจากตลาดผลไม้สดได้ระดับหนึ่ง สำหรับการส่งออกก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับ 1 ถึง 3 มาเป็นเวลาหลายปีและคาดว่าจะมีแนวโน้มในการส่งออกมากขึ้น ปัจจุบันปริมาณการส่งออกยังน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตรวม จึงได้มีการบุกเบิกตลาดต่างประเทศใหม่ๆ เพิ่มขึ้นจากตลาดเดิม เช่น ตลาดในกลุ่มประเทศยุโรป และสแกนดิเนเวีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา ไต้หวัน ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปก็มีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นในรูปของทุเรียนแช่แข็ง จึงอาจกล่าวได้ว่าศักยภาพทางการตลาดของทุเรียนมีอยู่สูงมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทรงพล สมศรี (2551) การตลาดหลักของทุเรียนคือตลาดภายในประเทศ โดยมีประมาณ 78.21% ของผลผลิตทั้งหมด พ่อค้ารายย่อยท้องถิ่นหรือผู้รวบรวมท้องถิ่นจะรวบรวมผลผลิตจากชาวสวนและส่งให้พ่อค้าขายส่งท้องถิ่นในตลาดกลางของจังหวัด เช่น ตลาดเนินสูง จังหวัดจันทบุรี จากนั้นผลทุเรียนจะกระจายไปสู่พ่อค้าขายส่งในกรุงเทพมหานคร หรือพ่อค้าขายส่งต่างจังหวัด ทั้งนี้ชาวสวนบางรายอาจส่งผลทุเรียนผ่านตลาดผลไม้ในกรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา (2551) กล่าวว่า ถึงแม้ทุเรียนจะสามารถทำรายได้จากการส่งออกได้ปีละหลายพันล้านบาทแต่นับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณผลผลิตทั้งหมด ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาราคาคตกต่ำในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นทำให้ขายผลผลิตได้ไม่คุ้มทุนเกือบทุกปี โดยเฉพาะภาคตะวันออกในช่วงผลผลิตกระจุกตัวออกสู่ตลาดในเดือนเมษายน – มิถุนายน ทำให้ตลาดไม่สามารถรองรับทุเรียนได้ทัน นอกจากนี้ปัญหาการขาดการเชื่อมโยงของธุรกิจในช่วงโซ่อุปทาน ปัญหาด้านโลจิสติกส์ รวมถึงปัญหาการขาดการนำเทคโนโลยีมาตรฐานของกระบวนการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวมาใช้ในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในช่วงโซ่อุปทาน และการปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพตามความต้องการของลูกค้าด้วย “แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ” (Best Practice-Scenario) หากมีการจัดตั้งองค์กรที่เกิดจากการรวมตัว และประสานงานกันอย่างเข้มแข็งระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบกระบวนการผลิต (Post Harvesting Supply Center) และหน่วยงานรับผิดชอบความต้องการลูกค้าในประเทศเป้าหมาย (Demand Front Office) โดยหน่วยงานรับผิดชอบกระบวนการผลิตจะครอบคลุมตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว การจัดหาแหล่งผลิตที่เหมาะสม การวางแผน การคิดบรรจุผลไม้ และการบริหารส่งมอบสินค้าตามคำสั่งซื้อ ในขณะที่หน่วยงานรับผิดชอบความต้องการลูกค้าในประเทศเป้าหมายจะทำหน้าที่ในการศึกษาความต้องการของตลาด สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า และควบคุมคุณภาพก่อนส่งมอบ แนวทางการทำงานในอนาคตตามหลักการบริหารธุรกิจเกษตรและห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมมี 5 แนวทาง ดังนี้

- 1) การจัดการกระบวนการผลิตและบริการด้านโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) การปรับกระบวนการหลังการเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม
- 3) การวางแผนการผลิตโดยขับเคลื่อนจากความต้องการ
- 4) การบริหารการสั่งซื้อจนได้รับเงินอย่างรวดเร็วและมีระบบ
- 5) บริการลูกค้าสัมพันธ์เชิงรุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา (2551) การดำเนินการตาม 5 แนวทางนี้ จะส่งผลให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรอย่างเต็มที่ การลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การเพิ่มยอดขาย การลดรอบระยะเวลาในการสั่งซื้อจนส่งมอบ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมผลไม้ส่งออกนั้นมีความจำเป็นจะต้องพิจารณาปรับปรุงในด้านลักษณะบูรณาการอย่างเป็นระบบครบวงจร

2.2.1 การผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งคุณภาพและปริมาณความต้องการของตลาด

1) ศึกษาและวิเคราะห์อุปสงค์ – อุปทาน (Demand - Supply) โดยการสำรวจปริมาณผลผลิตและความต้องการของผลไม้ตลอดช่วงการเก็บเกี่ยว ดำเนินการดังนี้

(1) จัดทะเบียนสวนผลไม้เพื่อการสำรวจผลผลิต การควบคุมการผลิต และสนับสนุนปัจจัยการผลิต

(2) สำรวจและวิเคราะห์ผลผลิตของผลไม้แต่ละชนิด

(3) วางแผนและส่งเสริมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

2) ศึกษาพัฒนาควบคุมคุณภาพและปริมาณผลผลิต

(1) เพิ่มผลผลิตต้นฤดู และขยายช่วงการผลิต

- วิจัยและพัฒนาพันธุ์ใหม่ที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้นหรือออกต้นฤดูแทนพันธุ์เดิม และขยายผลในการปรับโครงสร้างการผลิต

- วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตผลไม้นอกฤดู

- วิจัยและพัฒนาเพื่อจัดทำแหล่งผลิตที่เหมาะสม (Zoning) พื้นที่ตามเขตนิเวศเกษตร (Ecological Zone) หรือสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการผลิตผลไม้แต่ละชนิดเพื่อขยายช่วงการผลิต

(2) เพิ่มคุณภาพ ปริมาณผลผลิต และความปลอดภัยทางอาหารของผลผลิตตามความต้องการของตลาด

- ส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์พื้นเมืองที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด

- วิจัยและพัฒนาพันธุ์ใหม่ที่ตลาดต้องการเฉพาะ และเปิดตลาดใหม่ เช่น

พันธุ์มีกลิ่นน้อย

- ส่งเสริมการผลิตเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) เพื่อเพิ่มคุณภาพและผลผลิตกับกลุ่มปรับปรุงคุณภาพและกลุ่มสหกรณ์การเกษตร

- เพิ่มปริมาณผลไม้ให้ได้มาตรฐานเกรดคุณภาพสูงขึ้นและลดสารพิษตกค้าง ความต้องการของตลาดและข้อกำหนดของผู้นำเข้า

- ควบคุมให้ตรงพุ่มเตี้ย โดยการตัดแต่งทรงพุ่มเพื่อสะดวกต่อการเก็บเกี่ยว จัดการคุณภาพผลผลิต และลดปัญหาแรงงานเก็บเกี่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2 ด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมการขยายสินค้าสู่ตลาดตามความต้องการของผู้บริโภค

1) ขยายตลาด

(1) เชื่อมโยงผลผลิต และผลิตภัณฑ์คุณภาพจากกลุ่มผู้ผลิตสินค้าด้วยการเกษตรที่เหมาะสม (GAP) คือกลุ่มปรับปรุงคุณภาพ และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรกับตลาดคุณภาพ เช่น ห้างสรรพสินค้า โดยใช้ระบบ Contract Farming และมีการประกันราคาผลผลิต

(2) ส่งเสริมตลาดภายใน และการกระจายผลผลิตใช้ระบบสหกรณ์ องค์กรท้องถิ่น และกรมการค้าภายใน

(3) ส่งเสริมและขยายตลาดต่างประเทศมากขึ้น จากการทำการค้าเสรี (FTA)

- จัดงานส่งเสริมการบริโภคและการตลาดผลไม้ภายในและต่างประเทศ
- ติดต่อขยายตลาดเดิมและตลาดใหม่ๆ
- ส่งเสริมตราสินค้าผลไม้ไทย ทั้งระดับประเทศและท้องถิ่น

(4) อำนวยความสะดวกในการส่งเสริมการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จ ทั้งข้อมูลข่าวสาร และกฎระเบียบต่างๆ

(5) สนับสนุนการพัฒนาาระบบสารสนเทศให้ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่การผลิต และการตรวจสอบย้อนกลับ

2.2.3 ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการผลิตและการตลาด

1) พัฒนาระบบสหกรณ์การเกษตรให้เข้มแข็ง เพื่อสนับสนุนระบบการเกษตรแบบครบวงจร

2) สนับสนุนการสร้างตลาดกลางที่ได้มาตรฐานทันสมัย เชื่อมโยงการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ

3) สนับสนุนการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ และปุ๋ยชีวภาพอย่างถูกวิธีได้มาตรฐาน เพื่อลดต้นทุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร

4) สนับสนุนการสร้างและการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือ/เครื่องจักร ตัดแต่งทรงพุ่ม เครื่องมือเก็บเกี่ยว เครื่องตรวจสอบคุณภาพผลไม้ เพื่อทดแทนแรงงานที่ไม่เพียงพอ และสนับสนุนการควบคุมคุณภาพสินค้า

2.2.4 แต่งตั้งคณะกรรมการไม้ผลแห่งชาติ

- บริหารจัดการสินค้าไม้ผลครบวงจรและต่อเนื่องทั้งระยะสั้นและระยะยาวตลอดห่วงโซ่การผลิต

- จัดทำแผนงาน / โครงการ / กิจกรรม / งบประมาณ / เวลา / หน่วยงาน เป็นแผนระยะยาวต่อเนื่องแบบบูรณาการ

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา (2551) สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทุเรียนไทยอย่างยั่งยืน รวมทั้งข้อคิดเห็นต่างๆในประเด็นปัญหาด้านการผลิต การตลาด จึงสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทุเรียนไทยอย่างยั่งยืนได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเด็นปัญหาและแนวทางด้านการผลิต

1) ปัญหาโรค – แมลง โดยเฉพาะโรครากเน่า โคนเน่า หนอนเจาะเมล็ด และด้วงหนวดยาว เจาะลำต้น เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ผลผลิตตกต่ำ หรือหากรุนแรงมากอาจทำให้ต้นโทรมถึงตาย

แนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิต

- เกษตรกรควรหมั่นตรวจตราศัตรูพืชที่สำคัญ และป้องกันกำจัดตามคำแนะนำของ นักวิชาการ

- ให้ภาครัฐวิจัยพัฒนาการป้องกันกำจัดศัตรูพืชสำคัญ และอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ เกษตรกร

2) ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยตลอดจากราคาปุ๋ย สารเคมี น้ำมันเชื้อเพลิงรวมถึง ค่าแรงที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการขาดแคลนแรงงาน

แนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิต

- ลดการใช้ปัจจัยการผลิตที่พึ่งพาจากภายนอกให้น้อยลง เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีตามสภาพ ดินโดยการตรวจวิเคราะห์ดิน

- การรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ

- ให้ภาครัฐจัดหาปัจจัยการผลิตราคาต่ำแก่เกษตรกร ให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน และ การใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง

- ให้ภาครัฐจัดหาไฟฟ้าให้เข้าถึงสวนเพื่อที่เกษตรกรจะได้ใช้แทนน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีราคา แพง

- ให้ภาครัฐผ่อนปรนแรงงานต่างด้าวในด้านการเกษตร

- การลดภาษีปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมี

3) สภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวน โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำให้ผลผลิต เสียหายเมื่อเกิดปัญหาฝนทิ้งช่วง

แนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิต

- ช่วยอนุรักษ์พันธุ์พืช และแหล่งน้ำโดยไม่ทำลายป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร

- ให้ภาครัฐพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่แล้วให้ใช้ประโยชน์ได้เพียงพอสำหรับเกษตรกร

4) ขาดการพัฒนาพันธุ์ใหม่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคโดยเฉพาะในเรื่องกลิ่น และหนามทุเรียนซึ่งผู้บริโภคไม่ชอบ

แนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิต

- อนุรักษ์เชื้อพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองและคัดเลือกพันธุ์ที่มีคุณสมบัติตามความต้องการของ ตลาด

- วิจัยและพัฒนาพันธุ์ทุเรียนใหม่รวมทั้งขยายพันธุ์ไปสู่เกษตรกร โดยเฉพาะพันธุ์ต้นฤดูเพื่อ ขยายช่วงผลผลิตและพันธุ์ต้นฤดูเพื่อขยายช่วงผลผลิตและพันธุ์ที่ตลาดต้องการเฉพาะ เช่น กลิ่นน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) เกษตรกรยังไม่ให้ความสำคัญในการผลิต โดยยังไม่สามารถผลิตตามมาตรฐานคุณภาพ GAP ได้ทั้งหมด ทำให้ไม่สามารถสร้างความเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภคได้

แนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิต

- ต้องเข้าร่วมโครงการ GAP เพื่อให้สามารถขายได้ราคาและส่งออกได้

- การถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการ GAP รวมทั้งการตรวจสอบและรองรับสวนของเกษตรกรอย่างทั่วถึง

6) ผลผลิตกระจุกตัว

แนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิต

- ศึกษาเทคนิคและวางแผนการผลิตทุเรียนก่อนฤดูและหลังฤดูเพื่อลดการกระจุกตัว

- ให้พาณิชย์และหอการค้าจังหวัดช่วยกระจายสินค้าไปยังจังหวัดต่างๆ เฉพาะในช่วงที่มี

ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก

- สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมสภาพคล่องในการรับซื้อวัตถุดิบเพื่อการแปรรูป

- เชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อเร่งกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต

- วิจัยและพัฒนาพันธุ์ทุเรียนต้นฤดู กลางฤดู และปลายฤดู เพื่อลดการกระจุกตัวของ

ผลผลิต

- วิจัยและพัฒนาเทคนิคการผลิตทุเรียนนอกฤดู

- จัดทำฐานข้อมูลด้านการผลิต พื้นที่ปลูก ผลผลิตให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์

อารยา สุนทรวิภาต (2556) กล่าวถึงศักยภาพการผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขันของผลไม้ไทยในกัมพูชาและเวียดนามว่า ประเทศไทยสามารถผลิตผลไม้เมืองร้อน มีปริมาณและมูลค่าการส่งออกเป็นลำดับต้นของโลก การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่ออุตสาหกรรมไม้ผล การศึกษาถึงศักยภาพการผลิต การตลาด และขีดความสามารถในการแข่งขันของผลไม้ไทยสามารถสร้างองค์ความรู้เพื่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ดียิ่งขึ้น ประเทศไทยมีพื้นที่ผลิตทุเรียน มังคุด และลองกองเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันประเทศกัมพูชาและเวียดนามจัดเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตผลไม้ดังกล่าว งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโซ่อุปทานศักยภาพการผลิตของผลไม้สภาพการแข่งขัน โอกาส และอุปสรรคการนำเข้า/ส่งออกผลไม้ระหว่างไทยกับกัมพูชา และเวียดนามเพื่อการคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากการเปิดการค้าเสรีในประชาคมอาเซียนต่อเกษตรกร และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางปรับตัวและรูปแบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพผลไม้สำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการไทย ผลผลิตที่ได้จากการวิจัยพบว่าทุเรียนเป็นผลไม้ที่ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตสูง และมีสภาพการแข่งขันที่สูงเนื่องจากประเทศไทยและเวียดนามสามารถผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ มังคุดเป็นผลไม้ที่ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตและการค้าสูง เนื่องจากประเทศกัมพูชาและเวียดนามมีผลผลิตน้อยไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ และลองกองเป็นผลไม้ที่ประเทศไทยมีศักยภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การผลิตและการค้าสูงสุด มีศักยภาพในการส่งออก เนื่องจากประเทศกัมพูชา และเวียดนามไม่สามารถผลิตในเชิงการค้าได้ และทั้ง 2 ประเทศ มีความต้องการในการบริโภคสูง จากการศึกษาศักยภาพการผลิตการตลาดและการแข่งขันผลไม้ทั้ง 3 ชนิดของไทยในปัจจุบันเปรียบเทียบกับประเทศกัมพูชา และเวียดนามพบว่า เมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC) ในปี 2558 จะส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบต่อระบบการผลิตและการตลาดสำหรับผลกระทบเชิงบวกด้านปัจจัยการผลิตพบว่า แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี ดังนั้นปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการผลิตผลไม้ลดลง และเกษตรกรสามารถนำเข้าทรัพยากรการผลิตจากประเทศสมาชิกในอาเซียนได้อย่างเสรี ทำให้มีทรัพยากรที่หลากหลายเพื่อใช้ในกระบวนการผลิต ส่วนผลกระทบเชิงลบจะเกิดการแย่งแรงงานระหว่างภาคการผลิตอื่นๆ ซึ่งเติบโตจากการเปิดประชาคมอาเซียนและอัตราค่าจ้างแรงงานมีโอกาสปรับตัวสูงขึ้น อีกทั้งประเทศไทยยังมีโอกาสสูญเสียทรัพยากรการผลิตและอาจทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเทคโนโลยี ผลกระทบเชิงบวกด้านอุปสงค์พบว่า จากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านเติบโตมากขึ้นส่งผลให้ความต้องการผลไม้ไทยสูงขึ้น และประเทศไทยเองสามารถส่งออกผลไม้ได้มากขึ้น ผลกระทบเชิงลบทำให้เกิดภาวะการแข่งขันในตลาดผลไม้รุนแรงมากขึ้น เนื่องจากในตลาดมีปริมาณและความหลากหลายของผลไม้เพิ่มขึ้น และผลไม้เองก็เป็นสินค้าที่สามารถทดแทนกันได้ และผลกระทบเชิงบวกด้านการแข่งขันพบว่า การค้าและการลงทุนมีแนวโน้มเติบโตจากการเปิดเสรี และอุปสรรคทางการค้าที่ลดน้อยลง เช่น ภาษี นอกจากนั้นการค้าชายแดนมีการขยายตัว ระบบขนส่งระหว่างประเทศสามารถทำได้ง่าย สะดวกและรวดเร็วขึ้น ส่งผลให้สามารถขยายฐานผลิตได้มากขึ้น นอกจากนั้นแล้วกำไรของผู้ประกอบการส่งออกมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากต้นทุน โลจิสติกส์และระยะเวลาในการขนส่งลดน้อยลง ส่วนผลกระทบเชิงลบนั้นทำให้การแข่งขันทางการค้ารุนแรงมากขึ้น เนื่องจากระบบการลงทุนมีการยืดหยุ่นมากขึ้นส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการและนักลงทุนต่างชาติสามารถเข้าไปลงทุน ต่างชาติสามารถเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในประเทศกัมพูชาและเวียดนามมากขึ้นเนื่องจากสาเหตุ 2 ประการ คือ นโยบายเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุน จำนวนแรงงานและอัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าประเทศไทย นอกจากนี้ระบบตลาดผลไม้ของประเทศไทยมีโอกาสถูกควบคุมโดยชาวต่างชาติมากขึ้น จากการคาดการณ์ผลกระทบนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติกับกลุ่มเกษตรกร พ่อค้า ผู้ส่งออก ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอื่นๆ และรัฐบาล เกษตรกรควรมีการจัดตั้งกลุ่ม เครือข่าย หรือสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกผลไม้แต่ละชนิดเพื่อพัฒนาการผลิตและแลกเปลี่ยนข้อมูลนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อขายสินค้า และเสถียรภาพของราคา ป้องกันการครอบงำจากพ่อค้าชาวต่างชาติ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อเนื่องควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้า เช่น GMP HACCP เป็นต้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 แนวทางการจัดการการผลิตทุเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการเกษตร (2556) กล่าวว่า ความสำคัญของการเตรียมสภาพต้นในการผลิตทุเรียน นอกจากจะมุ่งผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณของผลผลิตแล้ว ผู้ผลิตยังต้องคำนึงถึงการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณค่าทางการตลาดด้วย ซึ่งในการเพิ่มปริมาณและปรับปรุงคุณภาพผลผลิตนั้นเกษตรกรจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของต้นทุเรียนเพื่อการออกดอก การติดผล ตลอดจนการเพิ่มปริมาณและปรับปรุงคุณภาพ ผลผลิตเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพ และเพื่อให้การลงทุนทำสวนทุเรียนนั้นได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ในขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมต้นทุเรียน นอกจากจะมีความสำคัญต่อเนื่องถึงการเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณค่าทางการตลาดแล้ว ความพร้อมของต้นซึ่งในที่นี้หมายถึง การที่ต้นทุเรียนมีใบเขียวเข้ม เป็นมัน ทรงพุ่มสวยงาม ความหนาแน่นของใบดี ใบ กิ่ง ลำต้น ปราศจากโรคและแมลงเข้าทำลาย ต้นทุเรียนมีการสะสมอาหารเพียงพอ ใบอยู่ในสภาพแก่ทั้งต้น อีกทั้งยังมีความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการของพืช ดังนี้ การให้ผลผลิตอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยปกติหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากต้นทุเรียนมักแสดงอาการใบเหลือง ใบหลุดร่วง หรือกิ่งแห้งตาย ซึ่งถ้ารุนแรงมากอาจทำให้ต้นตายได้ เนื่องจากต้นทุเรียนมีการสูญเสียพลังงานในรูปของสารคาร์โบไฮเดรตที่ได้จากการสังเคราะห์แสง และจากกระบวนการเมทาโบลิซึมไปในการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของผล ประกอบกับในกระบวนการออกดอก การพัฒนาการของดอก และการติดผล จำเป็นต้องใช้พลังงานเช่นกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องเตรียมสภาพต้นให้มีการสะสมอาหารอย่างเพียงพอสำหรับการออกดอกและการพัฒนาการของดอก เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การให้ผลผลิตในช่วงเวลาที่เหมาะสมของปี นอกจากปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ที่จะส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการทำสวนทุเรียนว่าคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่แล้วนั้น เวลาที่ผลผลิตจะออกสู่ตลาดก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน หากว่าไม่มีการเตรียมสภาพต้นให้พร้อมในช่วงเวลาที่สภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการออกดอกจะทำให้การออกดอกช้าไป การติดผล การพัฒนาการของผล และการเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะช้าตามไปด้วย การที่ผลผลิตออกสู่ตลาดช้ากว่าปกติ(ไม่ใช่ทุเรียนล่า) จะมีผลทำให้ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ช่วงเวลาการให้ผลผลิตที่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Life Yield Period) การเตรียมสภาพต้นให้มีพลังงานสะสมเพียงพอสำหรับการออกดอก การติดผล การพัฒนาการของผล ตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิต และเหลือพอสำหรับการเจริญเติบโตของต้นทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตไปแล้ว เพื่อป้องกันไม่ให้สภาพต้นทรุดโทรมเกินไปเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะหากว่าต้นทุเรียนทรุดโทรมเกินไปนอกจากจะเป็นการยากที่จะทำให้ต้นทุเรียนฟื้นฟูลับสู่สภาพเดิมแล้วอาจทำให้ต้นตายได้ทำให้ช่วงเวลาในการให้ผลผลิตที่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจสั้นลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1 ปัจจัยที่ควรพิจารณาสำหรับการเตรียมสภาพต้นให้พร้อมเพื่อการออกดอก

ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเพื่อให้ต้นทุเรียนพร้อมเพื่อการออกดอก หรือการเพิ่มการผลิต หรือแม้แต่การเพิ่มปริมาณและปรับปรุงคุณภาพผลผลิตทุเรียน โดยมีปัจจัยหลักที่ควรพิจารณา ได้แก่

(1) พีช : ทุเรียน

กระบวนการที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาไปเป็นยอดอ่อนในระยะแรกจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการแบ่งเซลล์เพื่อเพิ่มจำนวนเซลล์เป็นส่วนใหญ่จากนั้นจึงเป็นการยืดและขยายขนาดของเซลล์ รวมทั้งการพัฒนาการเพื่อเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ของเซลล์เป็นกลุ่มเซลล์ หรือเนื้อเยื่อที่จะพัฒนาต่อไปเป็นยอดอ่อน ในขณะที่เดียวกันกลุ่มเซลล์ที่จะเป็นจุดกำเนิดของตาใบและเจริญต่อไปเป็นใบก็จะพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบและมีตำแหน่งที่แน่นอนบนยอดอ่อน ในระหว่างที่กระบวนการแบ่งเซลล์กำลังเกิดขึ้น ฮอโมนีพืชออกซินและไซโตไคนินจะมีบทบาทมากในการกระตุ้นให้กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และจะมีบทบาทต่อเนื่องถึงการส่งเสริมการขยายขนาดของเซลล์ในขณะที่ฮอโมนีจิบเบอเรลลินที่พืชสร้างขึ้นมีผลในการกระตุ้นการยืดตัวของเซลล์ และผลลัพธ์ที่ได้คือยอดอ่อนของพีชมีการเจริญเติบโตโดยยาวขึ้น จึงมีผลสรุปว่าฮอโมนีจิบเบอเรลลินมีส่วนสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตทางกิ่งก้านสาขาไปสู่การเจริญพันธุ์หรือในทางกลับกันได้คือถ้าปริมาณของจิบเบอเรลลินสูง พีชจะมีการเจริญเติบโตทางกิ่งก้านสาขา แต่เมื่อปริมาณลดลงจนถึงระดับที่เหมาะสมของแต่ละพีชแล้ว จะกระตุ้นให้ตาดอกมีการพัฒนา แต่นั่นเป็นเพียงความเชื่อ มีข้อมูลที่ยืนยันได้เพียงว่า จิบเบอเรลลินมีบทบาทมากในการกระตุ้นการเจริญเติบโตของยอดอ่อนและทำให้ข้อปล้องยืดยาวขึ้นในทางตรงกันข้ามมีฮอโมนีพืชอีกบางชนิดที่มีบทบาทการทำงานในการกระตุ้น ให้ยอดอ่อน ใบพีชแก่เร็วขึ้น และหลุดร่วงไปในที่สุด นอกจากฮอโมนีพืชในขั้นตอนการแบ่งเซลล์การขยายขนาดและการพัฒนาการของเซลล์จะมีการเคลื่อนย้ายสารประกอบคาร์โบไฮเดรตที่ได้จากการสังเคราะห์แสง กระบวนการเมทาโบลิซึมมายังเซลล์ และเปลี่ยนเป็นพลังงานเพื่อใช้ในการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเซลล์ทำให้กลุ่มเซลล์เหล่านั้นพัฒนาเป็นยอดอ่อนและตาใบที่สมบูรณ์ ในขณะที่ยอดอ่อนและตาใบกำลังมีการพัฒนา พลังงานหรือสารประกอบคาร์โบไฮเดรตที่สะสมอยู่ภายในต้นพีชจะลดลง เนื่องจากถูกยอดอ่อนและตาใบดึงไปใช้ และพลังงานจะค่อยๆเพิ่มขึ้นเมื่อใบอ่อนเริ่มขยายขนาดเป็นใบเปสลาดที่สามารถสังเคราะห์สารประกอบคาร์โบไฮเดรตได้

(2) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของทุเรียน โดยผ่านทางกระบวนการสังเคราะห์แสง กระบวนการหายใจ กระบวนการเมทาโบลิซึม การเคลื่อนย้ายและการดูดดึงสารประกอบคาร์โบไฮเดรตที่ได้จากการสังเคราะห์แสง และจากกระบวนการเมทาโบลิซึมมาใช้เพื่อพัฒนาการของยอดและใบของทุเรียน ตลอดจนการสะสมสารประกอบดังกล่าวเป็นส่วนสะสมในต้นพีช หากกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งข้างต้นบกพร่องไป เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมก็จะทำให้ต้นทุเรียนอยู่ในสภาพไม่พร้อมสำหรับการออกดอก โดยหลักการแล้วสภาพแวดล้อมที่มีบทบาท

ต่อการเจริญเติบโต และเกี่ยวข้องกับการเตรียมสภาพความพร้อมของต้นในการออกดอกเรียงตามลำดับ ความสำคัญได้ดังต่อไปนี้

- ความเข้มและความยาวนานแสงแดด
- อุณหภูมิ
- ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- ความชื้นในดิน
- โรคและแมลงศัตรูพืช

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างพืชและสภาพแวดล้อมต่อการเจริญเติบโต

การเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างสภาพความพร้อมของต้นเพื่อการออกดอกของพืช ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องใช้พลังงานในรูปของสารประกอบคาร์โบไฮเดรตจากการสังเคราะห์แสง ซึ่งจะเริ่มต้นจากการที่พืชนำพลังงานจากแสงอาทิตย์มาใช้ในการสร้างน้ำตาลโมเลกุลเดี่ยว โดยมีคลอโรฟิลล์ชนิดต่างๆ เป็นตัวดูดซับพลังงานจากแสงอาทิตย์ไว้ แล้วเปลี่ยนเป็นพลังงานทางเคมีในรูปของสารประกอบคาร์โบไฮเดรตเพื่อนำไปใช้ในการเจริญเติบโต กระบวนการสะสมอาหาร และสร้างสภาพความพร้อมของต้นเพื่อการออกดอกต่อไปสำหรับทุเรียน การสร้างสภาพความพร้อมของต้นเพื่อการออกดอกจะเริ่มจากการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขาเพื่อผลิตใบชุดใหม่สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการสังเคราะห์แสง และเพิ่มปริมาณการสะสมพลังงานเพราะในการเก็บเกี่ยวผลผลิตออกไปจากต้นทุเรียนจะมีการสูญเสียอาหารสะสมและแร่ธาตุต่างๆไปในปริมาณสูง ประกอบกับใบทุเรียนที่เหลืออยู่หลังการเก็บเกี่ยวมักจะเป็นใบแก่ใกล้เสื่อมสภาพมีประสิทธิภาพในการสังเคราะห์แสงต่ำ อาหารสะสมและแร่ธาตุที่สะสมอยู่ในใบส่วนหนึ่งได้ถูกเคลื่อนย้ายไปใช้ในการพัฒนาการของผล ดังนั้นต้นทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยวจะมีความต้องการพลังงานหรืออาหารสะสมในปริมาณสูง เพื่อชดเชยส่วนที่สูญเสียไป และ/หรือเพื่อความยั่งยืนของกระบวนการต่างๆในวัฏจักรของการให้ผลผลิต

2.3.2 สภาพแวดล้อมจะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตและการเตรียมความพร้อมของต้นทุเรียนได้ดังนี้

1) ความเข้มและความยาวนานของแสงแดด เมื่อต้นทุเรียนได้รับปริมาณแสงแดดในระดับความเข้มแสงที่เหมาะสม และในเวลาที่นานพอจะทำให้การเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขาเกิดขึ้นได้เร็วและดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความพร้อมต้นสำหรับการออกดอกก็เร็วขึ้นตามไปด้วยในทางตรงกันข้าม ถ้าทุเรียนได้รับปริมาณแสงแดดที่มีความเข้มแสงต่ำในช่วงเวลาสั้นๆ ในแต่ละวันจะทำให้การเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขาเกิดขึ้นช้า ดังนั้นต้นทุเรียนจะต้องใช้เวลานานในการสร้างสภาพพร้อมต้นเพื่อการออกดอก

2) **อุณหภูมิ** อุณหภูมิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสรีรวิทยาต่างๆ เช่น การสังเคราะห์แสง การหายใจ กระบวนการเมทาโบลิซึม การคายน้ำ และการดูดธาตุอาหารจากดินมาใช้ โดยทำให้การทำงานของเอนไซม์ต่างๆช้าลง ซึ่งทำให้อัตราการเกิดกระบวนการทางสรีรวิทยาต่างๆ ช้าลงด้วย ต้นทุเรียนต้องใช้เวลาในการสร้างความพร้อมต้นเพื่อการออกดอก และยังมีผลต่อเนื่องทำให้การพัฒนาการของตายอดช้าลงหรือหยุดชะงัก ในทางตรงกันข้ามอุณหภูมิสูงจะทำให้ อัตราการเกิดกระบวนการทางสรีรวิทยาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอัตราการหายใจ ต้นทุเรียนจึงต้องใช้พลังงานในรูปของสารประกอบคาร์โบไฮเดรตมาใช้ในกระบวนการดังกล่าว และเพื่อการซ่อมแซมอวัยวะ/โครงสร้างส่วนที่สึกหรอในปริมาณมากทำให้เหลือสารประกอบคาร์โบไฮเดรตสำหรับกระบวนการต่างๆ ในการสร้างการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขาน้อยลง การสะสมอาหารเพื่อการสร้างความพร้อมต้นก็ช้าลงด้วย อุณหภูมิประมาณ 22 - 34 องศาเซลเซียส จะเป็นอุณหภูมิที่เหมาะสมที่ทำให้กระบวนการทางสรีรวิทยาเกิดขึ้นได้อย่างสมดุล และมีประสิทธิภาพ การสะสมพลังงานในรูปของสารประกอบคาร์โบไฮเดรตมีมาก ต้นทุเรียนมีการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขาและสร้างความพร้อมสำหรับการออกดอกได้เร็วขึ้น

3) **ความอุดมสมบูรณ์ของดิน** หมายถึง ดินที่สามารถปลดปล่อยธาตุของอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของพืชออกมาได้มาก ซึ่งธาตุอาหารต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญในแง่ที่เป็นองค์ประกอบภายในเซลล์ เอนไซม์ต่างๆ ตลอดจนส่งเสริมกระบวนการเคลื่อนย้ายสารประกอบคาร์โบไฮเดรตที่ได้จากการสังเคราะห์แสงที่จำเป็นต่อการสร้างสภาพความพร้อมของต้นทุเรียนเพื่อการออกดอก ถ้าต้นทุเรียนได้รับธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตไม่เพียงพอ หรือไม่เหมาะสมหรือการขาดสมดุลของธาตุอาหาร จะมีผลทำให้รูปร่างและสีของใบทุเรียนเปลี่ยนไป ต้นทุเรียนไม่สามารถสังเคราะห์เอนไซม์บางชนิดได้ หรือเกิดการผิดปกติทางสรีรวิทยา มีผลให้ต้นทุเรียนมีสภาพไม่พร้อมเพื่อการออกดอก แต่ถ้าต้นทุเรียนได้รับธาตุอาหารที่จำเป็นเพียงพอ และมีสัดส่วนของธาตุอาหารแต่ละชนิดเหมาะสม จะทำให้ต้นสมบูรณ์ ใบมีสีเขียวเข้ม และมีปริมาณมาก ทนทานต่อการเข้าทำลายของโรคและแมลง และมีการสะสมอาหารเพียงพอ พร้อมสำหรับการออกดอก

4) **ความชื้นในดิน** หมายถึงรวมทั้งปริมาณน้ำและปริมาณอากาศในดิน ซึ่งต่างก็มีความสำคัญต่อพืช เช่น “น้ำ” เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของเซลล์โดยการทำให้เซลล์พืชมีความเต่ง ถ้าหากเซลล์ปราศจากน้ำ หรือมีน้ำไม่เพียงพอแล้วจะทำให้รูปร่างของเซลล์ผิดไปจากเดิม นอกจากนั้นน้ำยังเป็นตัวทำลาย ช่วยในการละลายของธาตุอาหารพืชในดินให้อยู่ในรูปของสารละลายที่พืชสามารถดูดไปใช้ได้ น้ำเป็นสารเริ่มต้นในกระบวนการต่างๆภายในพืช และช่วยควบคุมอุณหภูมิของต้นพืช ดังนั้นจึงถือได้ว่าน้ำมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของพืช เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการสรีรวิทยา และกระบวนการทางชีวเคมีในพืช ทั้งในด้านการสร้างพลังงานของพืช ซึ่งได้แก่ การสังเคราะห์แสง และเป็นตัวนำพาธาตุอาหารเข้ามาในต้นพืช “อากาศ” ในดินจะเป็นสัดส่วน ผกผันกับปริมาณน้ำ รากมีความจำเป็นต้องใช้อากาศในการหายใจ ถ้าดินมีการถ่ายเทอากาศดีจะมีความสามารถในการรับออกซิเจนเข้าสู่ดิน และปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ออกสู่บรรยากาศใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตราที่ทำให้มีออกซิเจนเพียงพอแก่การหายใจของพืชตลอดจนจุลินทรีย์ และคาร์บอนไดออกไซด์ไม่ตกค้างในดินจนเป็นพิษแก่พืชได้ ดังนั้นดินควรมีความชื้นพอเหมาะสำหรับการปลดปล่อยน้ำ และออกซิเจนแก่รากทุเรียนเพื่อสนับสนุนให้เกิดกระบวนการสังเคราะห์แสงได้เพียงพอ มีพลังงานเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตและการออกดอก

5) โรคและแมลง ในตลอดกระบวนการการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขา การเจริญพันธุ์ และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ต้นทุเรียนจะมีโรคและแมลงรบกวนมากมายหลายชนิด มีทั้งประเภทก่อให้เกิดความเสียหายเพียงเล็กน้อยจนถึงรุนแรงมากหรือทำให้ต้นทุเรียนตายได้ ลักษณะการเข้าทำลายของโรคและแมลงจะมี ตั้งแต่การเข้าทำลายที่ใบ กิ่ง ลำต้น หรือท่อน้ำ ท่ออาหาร ซึ่งมีผลทำให้ประสิทธิภาพการสังเคราะห์แสง และการเคลื่อนย้ายสารประกอบคาร์โบไฮเดรต ตลอดจนธาตุอาหารต่างๆ ภายในพืชลดลง การสร้าง ความพร้อมของต้นเพื่อการออกดอกก็ลดลงด้วย

2.3.3 การจัดการที่ช่วยให้ต้นทุเรียนพร้อมเพื่อการออกดอก

การจัดการที่ช่วยทำให้ต้นทุเรียนพร้อมเพื่อการออกดอกจะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องมีความเข้าใจธรรมชาติของพืช ซึ่งในที่นี้คือ ทุเรียน สภาพแวดล้อมและสหสัมพันธ์ของพืชและสภาพแวดล้อม โดยมีข้อเตือนใจในการจัดการว่า “เตรียมต้นทุเรียนให้พร้อมในขณะที่สภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการออกดอก” ความพร้อมของต้นทุเรียนเพื่อการออกดอก คือ ต้นมีการสะสมอาหาร (คาร์โบไฮเดรต) เพียงพอ ใบบนอยู่ในสภาพแก่ทั้งต้น ในขณะที่ฝนแล้งหรือทิ้งช่วงประมาณ 10 - 14 วัน อุณหภูมิและความชื้นอากาศค่อนข้างต่ำ โดยมีขั้นตอนในการจัดการดังนี้

1) การตัดแต่งกิ่ง สำหรับทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้วการตัดแต่งกิ่งทุเรียน อาจแบ่งได้เป็น 3 ระยะคือ

(1) ระยะที่ 1 การตัดแต่งหลังการเก็บเกี่ยว เป็นการตัดกิ่งแห้ง กิ่งแขนงกิ่งที่เป็นโรค กิ่งที่ไม่มีประโยชน์และตัดขั้วผลที่ติดค้างอยู่ทิ้งไป การตัดแต่งครั้งที่ 1 นั้นก็เพื่อทำให้ต้นทุเรียนแตกกิ่งที่สมบูรณ์ออกมาใหม่

(2) ระยะที่ 2 การตัดแต่งช่วงปลายฝนก่อนการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 เป็นการตัดแต่งกิ่งตะขาบ กิ่งน้ำค้าง กิ่งกระโดง และกิ่งที่เป็นโรคออกเพื่อให้อายุของทุเรียนเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

(3) ระยะที่ 3 การตัดแต่งหลังจากทุเรียนติดผลแล้วประมาณ 30 - 45 วัน เป็นการตัดแต่งเฉพาะกิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ที่ชาวสวนเรียกว่า ใบชิง พร้อมๆกับการตัดแต่งผลอ่อน การตัดแต่งในครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองเท่านั้นที่มีผลในการสร้างความพร้อมต้นเพื่อการออกดอก โดยหลักการแล้วการตัดแต่งกิ่งจะเลือกตัดแต่งเฉพาะส่วนที่ไม่มีประโยชน์ หรือมีประโยชน์น้อยทิ้งไป เพื่อรักษาโครงสร้างของต้นที่ดีไว้และทำให้พื้นที่ใบทั้งหมดมีโอกาสได้รับแสงอย่างทั่วถึง และเพิ่มประสิทธิภาพในการสังเคราะห์แสง การตัดแต่งกิ่งยังช่วยทำให้การถ่ายเทอากาศภายในทรงพุ่มดีขึ้น ช่วยลดปริมาณการแพร่ระบาดของโรคและแมลง และช่วยให้ปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์เคลื่อนผ่านปากใบสู่เนื้อเยื่อภายในได้สะดวกขึ้น การตัดแต่งกิ่งที่ถูกต้องจะเป็นการลดปริมาณฮอร์โมนออกซินที่บริเวณปลายยอด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ให้น้อยลง ฮอร์โมนออกซินที่ถูกสร้างที่ปลายยอดจะมีผลในการยับยั้งการเจริญเติบโตของตาข้าง ดังนั้นเมื่อทำให้ปริมาณออกซินที่ปลายยอดลดลง จะส่งผลให้ตาข้างมีการเจริญเติบโตและพัฒนาเป็นกิ่งที่สมบูรณ์ทดแทนกิ่งเดิมที่หมดสภาพและถูกตัดทิ้งไป หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วการรีบดำเนินการตัดแต่งกิ่งได้เร็วเท่าไร โอกาสที่สภาพต้นจะพร้อมเพื่อการออกดอกก็เกิดขึ้นได้เร็วเท่านั้น

2.3.4 การใส่ปุ๋ย

การใส่ปุ๋ยเพื่อเตรียมสภาพต้นทุเรียนให้พร้อมเพื่อการออกดอก แบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ

1) การใส่ปุ๋ยครั้งแรก เป็นการใส่ปุ๋ยเพื่อกระตุ้นให้มีการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขาในระยะเวลาอันรวดเร็ว การใส่ปุ๋ยในครั้งแรกนั้นจะใช้ปุ๋ยไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P_2O_5) และ โพแทสเซียม (K_2O) ในสัดส่วน 1:1:1 เช่น ปุ๋ยสูตร 13 - 13 - 13 หรือ 15 - 15 - 15 หรือ 16 - 16 - 16 เป็นต้น ใส่ให้ต้นทุเรียนทันทีหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตในอัตรา 1 - 3 กิโลกรัม/ต้น ตามขนาดและอายุของต้น ซึ่งคำนวณได้คร่าวๆจากปริมาณธาตุอาหารที่ติดไปกับผลผลิต และธาตุอาหารที่ถูกชะล้างไปในแต่ละปี คือถ้าทุเรียนให้ผลผลิตในปีก่อนมาก หรือดินถูกชะล้างมาก ก็จะต้องมีการใส่ปุ๋ยเพื่อชดเชยธาตุอาหารที่สูญเสียไปมาก วิธีการใส่ปุ๋ยใช้หว่านในบริเวณทรงพุ่มห่างจากโคนต้นอย่างน้อย 50 ซม. อาจมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์รวมด้วยในอัตราต้นละ 10 - 20 กิโลกรัม ตามชนิดของปุ๋ยและขนาดต้น ปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้อาจเป็นปุ๋ยคอก ปุ๋ยที่ได้จากส่วนเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรม หรือปุ๋ยที่เป็นสารสกัดจากวัสดุธรรมชาติ ปุ๋ยคอก ได้แก่ มูลสัตว์ต่างๆ เช่น มูลสุกร มูลโค หรือมูลค้างคาว ปุ๋ยที่ได้จากส่วนเหลือใช้ จากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น กากมะพร้าว ส่วนเหลือจากโรงงานน้ำตาล หรือโรงงานผลิตผงชูรส โรงงานผลิตสุรา เป็นต้น แต่มีข้อควรระวังในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ คือผู้ใช้ต้องมั่นใจว่าจะไม่มีสารพิษเจือปนมากับปุ๋ย

2) การใส่ปุ๋ยครั้งสอง เพื่อทำให้ต้นทุเรียนพักตัวเตรียมพร้อมเพื่อการออกดอก การใส่ปุ๋ยครั้งนี้ก็เพราะต้องการลดบทบาทของธาตุไนโตรเจนให้น้อยลง โดยทำให้สมดุลของธาตุอาหารเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงเลือกใส่ปุ๋ยที่มีธาตุฟอสฟอรัส (ตัวกลาง) สูง เพื่อลดบทบาทการทำงานของธาตุไนโตรเจน (ตัวหน้า) เนื่องจากธาตุไนโตรเจนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขา เมื่อธาตุไนโตรเจนถูกลดบทบาทลง จะทำให้ต้นทุเรียนพักตัว หยุดการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขา การใส่ปุ๋ยครั้งที่สองจะเริ่มใส่ในช่วงปลายฤดูฝน ประมาณเดือน สิงหาคม - กันยายน ซึ่งเป็นเวลาที่ดินยังมีความชื้นอยู่ โดยใช้ปุ๋ยสูตร 12 - 24 - 12 หรือ 8 - 24 - 24 หรือ 9 - 24 - 24 ในอัตรา 2 - 3 กิโลกรัม/ต้น ใช้วิธีการหว่านเช่นเดียวกับการใส่ปุ๋ยครั้งแรก การใส่ปุ๋ยทางใบที่มีธาตุปริมาณน้อย (Trace element) หลายๆชนิดเป็นองค์ประกอบก็เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะกับต้นทุเรียนที่ปลูกในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เช่น ดินทราย ดินร่วน ปนทราย หรือดินลูกรัง เป็นต้น เพื่อป้องกันการขาดธาตุปริมาณน้อย การขาดธาตุปริมาณน้อยจะทำให้รูปร่างของใบผิดปกติไป เช่น ใบเล็ก บิดเบี้ยว มีสีเหลืองซีด เป็นต้น เมื่อต้นทุเรียนแสดงอาการขาดธาตุปริมาณน้อยแล้วการแก้ไขด้วยการฉีดพ่นธาตุนั้นๆ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในทันที จำเป็นต้องทำการฉีดพ่นซ้ำ ประมาณ 3 - 4 ครั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบจึงจะฟื้นคืนสู่สภาพเดิม ดังนั้นถ้าเคยสังเกตและพบว่าใบทุเรียนแสดงอาการขาดธาตุปริมาณน้อยมาก่อน ควรทำการฉีดพ่นธาตุปริมาณน้อยร่วมกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอาการขาดและจะช่วยทำให้ต้นทุเรียนมีสภาพต้นสมบูรณ์และพร้อมเพื่อการออกดอก ประสิทธิภาพของปุ๋ยทางดินที่ใส่ให้กับต้นพืชจะพิจารณาได้จาก

- ชนิดของสารเคมีที่นำมาผลิตปุ๋ย เช่น ปุ๋ยไนโตรเจน ที่ผลิตจากแคลเซียมไนเตรต ($\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$) หรือ แอมโมเนียมซัลเฟต ($(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$) เป็นต้น

- พืชต่างชนิดตอบสนองต่อปุ๋ยแต่ละชนิดต่างกัน เช่น ข้าวตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจนในรูปของแอมโมเนียม (NH_4) ได้ดีกว่ารูปของไนเตรต (NO_3) ในทางตรงกันข้ามไม้ผลจะตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจนในรูปของไนเตรตได้ดีกว่าในรูปของแอมโมเนียม เป็นต้น

- เคมีดิน ซึ่งได้แก่ ความเป็นกรด - ด่างของดิน และการที่ดินมีเกลือประเภทต่างๆ เป็นองค์ประกอบซึ่งจะมีผลต่อความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชที่สำคัญในดิน

2.3.5 การให้น้ำและการระบายน้ำ

การให้น้ำแก่พืช คือ การเพิ่มปริมาณความชื้นในดินบริเวณเขตรากพืชให้มีระดับความชื้นระหว่างความชื้นชลประทาน (Field Capacity) และจุดเหี่ยวเฉาถาวร (Permanent Wilting Point) กล่าวคือ ทำให้ดินมีความชื้นอยู่ในปริมาณที่พืชสามารถดูดไปใช้ได้ดี และมีความชื้นในปริมาณดังกล่าว ก็ยังมีระดับความเป็นประโยชน์ไม่เท่ากัน คือ พืชสามารถดูดความชื้นไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายเมื่อดินมีความชื้นใกล้เคียงกับความชื้นชลประทาน และในอัตราที่ทัดเทียมกับอัตราการคายน้ำของพืชจึงทำให้การเจริญเติบโตของพืชเป็นไปอย่างปกติ แต่ในขณะที่ระดับความชื้นของดินลดลงโดยลำดับจากความชื้นชลประทานของดินนั้น พืชจะดูดความชื้นที่ยังเหลืออยู่ในดินได้ยากขึ้นโดยลำดับจนถึงจุดเหี่ยวเฉาถาวร ซึ่งพืชไม่สามารถดูดความชื้นจากดินไปใช้ได้เลยการให้น้ำแก่พืชจะเริ่มทำเมื่อความชื้นในดินลดลงใกล้จุดเหี่ยวเฉาถาวร ซึ่งจะลดลงเล็กน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทนแล้งของพืช อายุพืช หรือระยะการพัฒนารูปของพืช ความสามารถในการอุ้มน้ำของดินและสภาพภูมิอากาศ การเริ่มให้น้ำแต่ละครั้งจะกระทำต่อเมื่อความชื้นในดินลดลงจนถึงจุดที่จะเริ่มมีผลกระทบต่อการบวนการต่างๆ ภายในพืช ซึ่งมีผลทำให้อัตราการเจริญเติบโตของต้น ดอก ผล ปริมาณและคุณภาพลดลง ซึ่งเรียกว่า ความชื้นที่จุดวิกฤต ปริมาณน้ำที่ให้แต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับ สภาพในการอุ้มน้ำของดิน ความลึกของระบบรากที่มีประสิทธิภาพในการดูดน้ำ คือ เมื่อให้น้ำไปแล้วปริมาณน้ำที่ให้จะสามารถเพิ่มความชื้นดินได้ไม่เกินความชื้นชลประทาน และความลึกของดินที่ความชื้นระดับนั้นไม่เกินเขตของรากพืชที่มีประสิทธิภาพในการดูดน้ำ ถ้าปล่อยให้ดินมีความชื้นมากจนเกินระดับความชื้นชลประทานจะทำให้ปริมาณออกซิเจนในดินค่อยๆลดลงจนไม่มีเลย เมื่อดินอิ่มตัวด้วยน้ำ (Saturated Soil) รากพืชและจุลินทรีย์ในดินจะขาดออกซิเจนในการหายใจหากดินอิ่มตัวด้วยน้ำต่อเนื่องกันนานกว่า 7 วัน ต้นทุเรียนจะเริ่มแสดงอาการใบเหลือง และหลุดร่วงไปในที่สุด เนื่องจากรากไม่สามารถดูดน้ำ และธาตุอาหารต่างๆ และลำเลียงขึ้นมายังต้นพืชได้ ประกอบกับในสภาพขาดออกซิเจนรากจะสังเคราะห์ฮอโมนเอทิลีนแล้วเคลื่อนย้ายมาทำให้ ใบ ดอก หรือผลหลุดร่วงได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหตุการณ์ดังกล่าว การทำสวนทุเรียนจึงจำเป็นต้องเตรียมจัดการระบายน้ำออกจากแปลงปลูกด้วย ซึ่งทำได้โดยการขุดเป็นร่องระบายน้ำรอบต้นเชื่อมโยงกับร่องระบายน้ำ ใหญ่แล้วระบายน้ำออกจากแปลงปลูกไป หรือทำการยกร่องเพื่อปลูกทุเรียนในแปลงปลูกทุเรียนควรให้มีชั้นผิวดินลึกอย่างน้อย 20 ซม. ที่ปลอดจากการท่วมขังหรืออิมตัวอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน เพราะรากทุเรียนที่มีประสิทธิภาพในการดูดน้ำและธาตุอาหารจะกระจายตัวอยู่ในดินชั้นบน ความลึกประมาณไม่เกิน 20 ซม. วิธีการให้น้ำทุเรียนวิธีจะใช้ได้ผลในการผลิตทุเรียนจะต่างกันก็เพียงประสิทธิภาพของการใช้น้ำเท่านั้น ซึ่งการให้น้ำแบบฉีดฝอย (Sprinkler) จะมีประสิทธิภาพของการใช้น้ำค่อนข้างสูงกว่าวิธีการอื่นๆ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิสณะ ต้นเจริญ (2533) ได้ทำการศึกษาปัญหางานส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อส่งออกของจังหวัดระยอง พบว่าความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับสภาพการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อส่งออก ในปัจจุบันเกษตรกรมีความเห็นตรงกัน ร้อยละ 100.00 พบว่า ควรมีการสนับสนุนการส่งออกทุเรียนต่อไป การผลิตทุเรียนจำเป็นต้องมีคุณภาพแม้ขั้นตอนในการผลิตและการตลาดจะยุ่งยากก็ตาม เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนส่งออกทุกคนยินดีสนับสนุนให้เกษตรกรรายอื่นผลิตทุเรียนเพื่อส่งออก และมีความเห็นว่า การรวมกลุ่มเพื่อส่งออกเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ สำหรับความต้องการของเกษตรกร ความต้องการความรู้ 3 อันดับแรกของเกษตรกรคือเรื่อง การบำรุงรักษาต้นทุเรียน การปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว และการจำหน่ายผลผลิต ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อส่งออกของเกษตรกร ในด้านการผลิตมีปัญหาที่สำคัญ 3 อันดับแรกคือ ทุเรียนเป็นรากโคนเน่า อันดับที่สองคือ ทุเรียนขาดน้ำในฤดูแล้ง และอันดับที่สามคือ สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียนมีราคาแพง ในด้านการตลาดมีปัญหาสำคัญ 3 อันดับแรกคือ ผลผลิตขายได้ราคาถูก อันดับที่สองคือ สมาชิกภายในกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือ อันดับที่สามคือ การดำเนินงานของกลุ่มขาดการจัดการที่ดี ในด้านการส่งเสริมเกษตรกรมีปัญหาที่สำคัญ 3 อันดับแรกคือ ขาดการแพร่กระจายข่าวสารที่รวดเร็ว อันดับที่สองคือ ความรู้ที่เกษตรกรได้รับไม่ตรงความต้องการ อันดับที่สามคือ ขาดแหล่งความรู้ใหม่ๆและทันสมัย

อารีวรรณ ใจเพชร (2543) ได้ทำการศึกษาการผลิตและการตลาดทุเรียนในภาคใต้ เพื่อต้องการทราบการปฏิบัติดูแลรักษาสวนทุเรียน ต้นทุนการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกรในภาคใต้ ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาสามารถใช้ประกอบในการวางแผนส่งเสริมการปลูกทุเรียนในภาคใต้ต่อไปโดยสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนใน 6 จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกทุเรียนมาก ได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง ยะลา และนราธิวาส จังหวัดละ 1 - 3 อำเภอๆละ 2 ตำบลรวม 100 ราย เป็นเกษตรกรที่มีสวนทุเรียนที่ยังไม่ให้ผล 40 ราย และให้ผลแล้ว 60 ราย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 49.0 มีพื้นที่ปลูกทุเรียน 5 - 10 ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นที่ที่ยังไม่ให้ผล 5 - 10 ไร่ เช่นเดียวกับพื้นที่ที่ให้ผลแล้ว โดยสวนทุเรียนที่ยังไม่ให้ผลร้อยละ 50.0 มีอายุ 3 - 4 ปี ในขณะที่สวนที่ให้ผลร้อยละ 61.7 มีอายุ 6 - 10 ปี ในการทำสวนทุเรียน เกษตรกรร้อยละ 49.0 ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แรงงานในครอบครัว ใกล้เคียงกับที่ใช้ทั้งแรงงานในครอบครัวและแรงงานจ้าง ซึ่งร้อยละ 88.2 เป็นการจ้างชั่วคราว สวนทุเรียนร้อยละ 66.0 เป็นระบบปลูกพืชแบบแซมโดยเกษตรกรร้อยละ 38.0 ใช้ระยะปลูก 10 x 10 เมตร สำหรับต้นพันธุ์ที่ใช้ปลูก เกษตรกรร้อยละ 74.0 ใช้ต้นพันธุ์เสียบยอด เกษตรกรร้อยละ 52.0 กำจัดวัชพืชโดยใช้แรงงานคน สำหรับเกษตรกรที่ใช้สารทางใบมีจำนวนน้อยกว่าครึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยทางใบ และใช้เพื่อการเจริญเติบโตของต้น เกษตรกรที่ให้น้ำทุเรียนมีถึงร้อยละ 92.0 ส่วนใหญ่ให้น้ำเฉพาะช่วงฤดูแล้ง โดยร้อยละ 58.7 ใช้หัวจ่ายน้ำแบบสปริงเกอร์ และร้อยละ 32.6 ใช้สายยางรด เกษตรกรทุกรายใส่ปุ๋ยทุเรียนทั้งยังไม่ให้ผลแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่แบ่งใส่ 2 ครั้ง โดยทุเรียนที่ยังไม่ให้ผล เกษตรกรร้อยละ 50.0 ใส่ปุ๋ยอัตรา 1.1 - 2.0 กิโลกรัม/ต้น/ปี สวนทุเรียนให้ผลแล้ว เกษตรกรร้อยละ 25.4 ใส่ปุ๋ย 5.1 - 6.0 กิโลกรัม/ต้น/ปี สำหรับเกษตรกรที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยคอกโดยใส่ในอัตรา 1-5 กิโลกรัม/ต้น/ปี และมากกว่า 15 กิโลกรัม/ต้น/ปี เกษตรกรทุกรายตัดแต่งกิ่งทุเรียนให้ผลแล้ว ส่วนเกษตรกรที่ตัดแต่งกิ่งทุเรียนที่ยังไม่ให้ผลคิดเป็นร้อยละ 70 โดยส่วนใหญ่ตัดแต่งกิ่งเพียง 1 ครั้ง สำหรับโรคที่เกษตรกรพบการทำลายมากในสวนทุเรียน ได้แก่ โรครากเน่าและโรคใบดิด โดยพบการทำลายในสวนทุเรียนที่ให้ผลแล้วมากกว่าทุเรียนที่ยังไม่ให้ผล ส่วนแมลงที่เกษตรกรพบการทำลายทั้งในทุเรียนที่ยังไม่ให้ผลและให้ผลแล้ว คือ เพลี้ยไก่แจ้ ส่วนใหญ่ป้องกันและกำจัดแมลงโดยใช้สารเคมี เกษตรกรที่ตัดแต่งดอกมีเพียงร้อยละ 51.7 โดยส่วนใหญ่ตัดแต่งดอกในระยะมะเขือพวง ส่วนเกษตรกรตัดแต่งผลมีถึงร้อยละ 78.3 โดยร้อยละ 44.7 ตัดแต่งผลเพียง 1 ครั้ง สำหรับการช่วยผสมเกสรดอกทุเรียน มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 11.7 ที่ช่วยผสมเกสร เกษตรกรที่ผลิตทุเรียนนอกฤดูมีเพียงร้อยละ 11.7 เกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนใช้เงินลงทุนเริ่มแรกเฉลี่ย 8,459 บาท/ไร่ โดยเป็นค่าแรงงาน 2,096 บาท/ไร่ และค่าวัสดุ 6,390 บาท/ไร่ สำหรับต้นทุนในการผลิตในการดูแลรักษาสวนทุเรียนที่ยังไม่ให้ผลผลิตทั้งค่าแรงงานและวัสดุเฉลี่ยปีละ 3,210 บาท/ไร่ โดยต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,317 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นค่าแรงงาน 865 บาท/ไร่ และค่าวัสดุ 1,452 บาท/ไร่ ส่วนต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด (แรงงานในครอบครัว) 893 บาท/ไร่ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตในการดูแลรักษาสวนทุเรียนที่ให้ผลแล้วทั้งค่าแรงงาน และวัสดุเฉลี่ยปีละ 6,552 บาท/ไร่ โดยเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด 4,923 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นค่าแรงงาน 2,278 บาท/ไร่ และค่าวัสดุ 2,645 บาท/ไร่ ส่วนต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด (แรงงานในครอบครัว) 1,629 บาท/ไร่ เกษตรกรร้อยละ 48.3 เก็บเกี่ยวทุเรียนในเดือนสิงหาคม โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 91.7 พ่อค้าเป็นผู้เก็บเกี่ยว ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าต่างจังหวัด และส่วนใหญ่ร้อยละ 95.0 ขายผลผลิตที่สวน ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ทราบแหล่งจำหน่ายผลผลิตของพ่อค้าโดยผลผลิตร้อยละ 50.0 จำหน่ายในภาคใต้

พันธุ์เลิศ เตชบุญยง (2544) ได้ทำการศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีในการผลิตทุเรียน ศึกษาเฉพาะกรณี เขตพื้นที่ตำบลแม่พลู อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า การใช้เทคโนโลยีในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในปัจจุบันทำการปลูกทุเรียนด้วยต้นกล้าให้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอกแก่ต้นทุเรียนในปริมาณ 1 กิโลกรัมต่อต้นทุเรียน 1 ต้น ใช้วิธีการเปลี่ยนยอดทุเรียนพันธุ์ดีบนต้นต่อพันธุ์พื้นเมือง ทำการตัดแต่งกิ่งต้นทุเรียนในช่วงเวลาหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำการค้าโยงกิ่งและผลในช่วงที่ผลผลิตมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปริมาณและน้ำหนักมากเพื่อป้องกันมิให้แกงของต้นทุเรียนหัก เกษตรกรใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูทุเรียน ใช้กับดักในการป้องกันและแพร่ทางในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ส่วนอาการผิดปกติเนื่องจากลักษณะทางกายภาพของสภาพแวดล้อมนั้นเกษตรกรระบุว่าไม่ได้มีการดำเนินการในการป้องกันกำจัดเนื่องจากไม่มีความรู้ เกษตรกรทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยใช้วิธีบรรจุผลทุเรียนลงในเข่งบนต้นทุเรียนแล้วใช้เชือกโรยเข่งที่บรรจุทุเรียนลงมาโดยนำผลผลิตทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองมาทำการแปรรูปเป็นทุเรียนกวน ช่วงเดือนมิถุนายนจนถึงเดือนกรกฎาคมใช้แรงงานครอบครัว ความต้องการใช้เทคโนโลยีในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร เกษตรกรมีความต้องการใช้เทคโนโลยีในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตทุเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการใช้เทคโนโลยีในเรื่องการปฏิบัติดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลผลิตทุเรียน และการเลือกพันธุ์ทุเรียนในการผลิต เกษตรกรมีความต้องการใช้เทคโนโลยีในระดับปานกลาง

จินดาพันธ์ พาณิชนิกร (2545) ได้ทำการศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง (2) สภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน (3) ความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน (4) แนวทางการผลิตทุเรียนคุณภาพของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน (5) ความต้องการในการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน (6) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ สมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 306 คน สุ่มมาเป็นตัวอย่างไม่เกิน 173 คน โดยวิธีการสุ่มแบบง่ายเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for Windows สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดค่าสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ย 48.40 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ในด้านการผลิตสมาชิกส่วนใหญ่มีการผลิตทุเรียนถูกหลักวิชาการ เช่น การใช้ระยะปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การวางแผนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น มีบางอย่างที่ยังทำไม่ถูกต้อง เช่น ขาดการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิต การใช้สารเคมีอย่างไม่มีประสิทธิภาพ สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ในด้านเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน เมื่อศึกษาถึงแนวทางในการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพสมาชิกให้ความเห็นว่า แนวทางการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันกำจัดแมลง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การดูแลรักษาตั้งแต่ระยะออกดอกจนถึงดอกบาน และการตลาดสมาชิกควรมีความต้องการความรู้ด้านการใช้สารเคมี การซื้อปัจจัยการผลิตในราคาถูก การรับประกันราคาผลผลิตตามคุณภาพ และมีปัญหาด้านอุปสรรคในการผลิตทุเรียนคุณภาพคือการผลิต การจำหน่าย และการรวมกลุ่มของสมาชิกเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุวัฒน์ ชัยจันดี (2545) ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดยะลา ปีการเพาะปลูก 2542 / 43 ผลการวิเคราะห์สมการการผลิต แบบคอบบ์ – ดักลาส พบว่า สมการการผลิตทุเรียนในช่วงอายุ 5 - 7 ปี มีการใช้ปัจจัยการผลิตซึ่งได้แก่ แรงงาน ปริมาณปุ๋ย ไนโตรเจน และมูลค่าสารเคมี สมการการผลิตทุเรียนในช่วงอายุ 8 - 10 ปี มีการใช้ปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ แรงงาน ปริมาณปุ๋ยไนโตรเจน ปริมาณปุ๋ยฟอสฟอรัส และมูลค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนสมการการผลิตทุเรียนในช่วงอายุ 11 ปี มีการใช้ปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ แรงงาน ปริมาณปุ๋ยฟอสฟอรัส และมูลค่าสารเคมี สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของการใช้ปัจจัยการผลิต พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนช่วงอายุ 5 - 7 ปี ควรลดการใช้ปัจจัยแรงงานแต่ควรเพิ่มการใช้ปัจจัยปุ๋ยไนโตรเจน และมูลค่าสารเคมีเพิ่มขึ้น ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนช่วงอายุ 8 - 10 ปี ควรเพิ่มการใช้ปัจจัยแรงงาน ปุ๋ยไนโตรเจน ปุ๋ยฟอสฟอรัส และมูลค่าสารเคมีเพิ่มขึ้น ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนช่วงอายุ 11 ปีขึ้นไป ควรลดการใช้ปัจจัยแรงงาน แต่ควรเพิ่มการใช้ปัจจัยปุ๋ยฟอสฟอรัส และมูลค่าสารเคมีเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับกำไรสูงสุดสำหรับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า การปลูกทุเรียนช่วงอายุ 11 ปีขึ้นไป มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าการปลูกทุเรียนในช่วงอายุอื่นๆ และยังมีผลตอบแทนที่สูงกว่าการปลูกทุเรียนในช่วงอายุอื่นๆอีกด้วย จากการศึกษาสรุปได้ว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทุกช่วงอายุควรใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆในระดับที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มผลผลิตต่อไร่เพื่อเพิ่มกำไรให้แก่เกษตรกรมากยิ่งขึ้น

รจิตร์ ธัญญารักษ์ (2546) ได้ทำการศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนจังหวัดจันทบุรี ในปัจจุบันเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่การปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.91 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการวางแผนการผลิตและการตลาดระดับปานกลางและมากใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 28.29 และ 24.29 เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติการดูแลรักษาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.90 รองลงมาคือ ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 27.97 การรับรู้ถึงประโยชน์จากการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดการการผลิตทุเรียนรูปแบบใหม่ของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการรับรู้ระดับปานกลางและมากใกล้เคียงกันคือร้อยละ 38.72 และ 34.04 ปัญหาเกี่ยวกับทุเรียนของเกษตรกรที่พบมากที่สุดคือราคาผลผลิตตกต่ำ ร้อยละ 80.29 ปัญหาโรครากเน่า ร้อยละ 71.02 และสินค้าล้นตลาด ร้อยละ 56.81 เกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด ร้อยละ 66.33 ในการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตแตกต่างกันมีการจัดการการผลิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งในภาพรวมและรายข้อ เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะว่าหน่วยงานภาครัฐในการแทรกแซงราคาผลผลิต ควรจัดทำแผนการดำเนินการให้ทันต่อสภาพของตลาด ควรมีการให้ความรู้ด้านการปลูกและการพัฒนาผลผลิตให้มากขึ้น ควรจัดอบรมให้แก่เกษตรกรแล้วออกไปประกาศรับรอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา (Research Methodology)

การศึกษาเรื่องสภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling)

3.1.1 ประชากร (Population)

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 141 ราย

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

เพื่อศึกษาสภาพการผลิตรวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการผลิตทุเรียน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณสูตร Taro Yamane. (1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

N = จำนวนประชากร n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง e = คำนัยสำคัญ 0.05

$$n = \frac{141}{1+141(0.05)^2}$$

$$n = 104$$

ดังนั้น : ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง = 104 ราย

3.2 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เครื่องมือในการทำวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร โดยใช้มาตรวัดแบบประมาณค่าในการวัดระดับการปฏิบัติของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้การศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ปัญหาและอุปสรรค จะใช้การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยวิธีการของลิเคิร์ต Likert (บุญชม ศรีสะอาด.2545) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด = 5

มาก = 4

ปานกลาง = 3

น้อย = 2

น้อยที่สุด = 1

3.2.2 วิธีการทดสอบเครื่องมือ

ทำการทดสอบเครื่องมือโดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับสมาชิกในกลุ่มกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด วิเคราะห์ความสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.84 ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.70 – 1.00 แสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพ และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 ราย โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญในวันที่มีการนัดหมายประชุมภายในกลุ่ม ณ กลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี แต่เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถมาให้ข้อมูลได้พร้อมกันทั้งหมด 104 ราย ผู้วิจัยจึงต้องลงเก็บข้อมูลตามบ้านเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เหลือ ใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะในการลงพื้นที่ โดยได้สอบถามที่อยู่และเส้นทางการไปบ้านเกษตรกรจากหัวหน้ากลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลฯ และนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างทำเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การผลิตและการจัดการการผลิตตลอดจนทราบถึงระดับปัญหาในการผลิตทุเรียน นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาเชื่อมโยงทำความเข้าใจและพยายามตอบเนื้อหาของงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยใช้ระยะเวลาในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามบ้านเกษตรกรเป็นเวลา 1 สัปดาห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ค่าข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์ในการแปลผลในแต่ละช่วงคะแนนของระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหา ใช้เกณฑ์การแบ่งแต่ละช่วงคะแนนจากระดับขั้นเท่ากับ 5 ชั้น และคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = \frac{4}{5} = 0.8$$

ดังนั้นเกณฑ์การแปลผลระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหากำหนดไว้ดังนี้ (สุดา สุวรรณภิญโญ, 2548)

คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

(Results)

การศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จากการเก็บข้อมูลสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลจำนวน จำนวน 104 ราย สามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียน

ตอนที่ 3 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาในการผลิตทุเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกร

ในการศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี (ตารางที่ 4.1) ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จากสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า สมาชิกส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.88 และเพศชาย ร้อยละ 47.12 โดยสมาชิกมีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 51.92 รองลงมาคืออายุระหว่าง 50 - 59 ปี ร้อยละ 31.73 และน้อยที่สุดคืออายุระหว่าง 30 - 39 ปี ร้อยละ 0.96 โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสร้อยละ 84.62 รองลงมาเป็นหม้าย ร้อยละ 8.65 โดยมีการหย่าร้างน้อยที่สุด ร้อยละ 2.88 และมีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว เฉลี่ย 4.61 คน โดยจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัวสูงที่สุดมี 10 คน และต่ำที่สุดมีเพียง 1 คน ส่วนระดับการศึกษาสมาชิกภายในกลุ่มส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 72.12 รองลงมาคือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 19.23 โดยน้อยที่สุดคือปริญญาตรี ร้อยละ 0.96 โดยมีค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร (ตารางที่ 4.2) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน เฉลี่ยที่ 24.58 ปี โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนสูงที่สุดยาวนานถึง 50 ปี และต่ำที่สุด 4 ปี มีพื้นที่ปลูกทุเรียน เฉลี่ย 7.42 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกทุเรียนสูงที่สุด 10 ไร่ และต่ำที่สุด 2 ไร่ โดยมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำสวน มูลค่าเฉลี่ย 42,012.21 บาท/ปี มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดมูลค่า 153,350 บาท/ปี และต่ำที่สุดมูลค่า 4,000 บาท/ปี และเกษตรกรมีรายได้สุทธิ มูลค่าเฉลี่ยที่ 177,184.42 บาท/ปี โดยรายได้สุทธิสูงที่สุด มูลค่า 1,060,000 บาท/ปี และต่ำที่สุด มูลค่า 32,000 บาท/ปี โดยแหล่งข่าวและวิธีการรับข่าวสารในการปลูกทุเรียน ด้านบุคคล ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมส่วนใหญ่จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐมากที่สุด ร้อยละ 75 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเพื่อนบ้าน ร้อยละ 18.27 ส่วนน้อยที่สุดคือเพื่อนบ้าน ร้อยละ 0.96 และเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน ร้อยละ 0.96 เช่นกัน โดยด้านสื่อกิจกรรมของกลุ่มส่วนใหญ่เกษตรกรร้อยละ 76.92 ได้รับความรู้ข่าวสารต่างๆจากการเข้าอบรมมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รองลงมาคือ การศึกษาดูงานและการเข้าอบรม ร้อยละ 22.12 โดยน้อยที่สุดคือ การชมนิทรรศการ
 ศึกษาดูงาน หอกระจายข่าวสาร และการเข้าอบรม ร้อยละ 0.96 ด้านสื่อสิ่งพิมพ์เกษตรกรส่วนใหญ่
 ได้รับความรู้และข่าวสารต่างๆจากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 89.42 มากที่สุด รองลงมาคือ จาก
 หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ และวารสารเกษตร ร้อยละ 4.81 โดยน้อยที่สุดคือจากแผ่นพับ ร้อยละ 0.96
 และวารสารเกษตร ร้อยละ 0.96

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกร

รายละเอียด	จำนวน n=(104)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	49	47.12
หญิง	55	52.88
2. อายุ		
30 – 39 ปี	1	0.96
40 – 49 ปี	16	15.38
50 – 59 ปี	33	31.73
60 ปีขึ้นไป	54	51.92
Mean = 59.44, S.D. = 9.191, Minimum = 40, Maximum = 83		
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	4	3.85
สมรส	88	84.62
หย่าร้าง	3	2.88
หม้าย	9	8.65
4. การศึกษา		
ประถมศึกษา	75	72.12
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	19.23
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	3	2.88
อนุปริญญา / ปวส.	5	4.81
ปริญญาตรี	1	0.96
5. สื่อบุคคล		
เพื่อนบ้าน	1	0.96
จนท.รัฐ	78	75.00
จนท.บริษัทเอกชน	1	0.96
เพื่อนบ้าน + จนท.รัฐ	19	18.27

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน n=(104)	ร้อยละ
5. สื่อบุคคล (ต่อ)		
จนท.รัฐ + จนท.เอกชน	5	4.81
6. สื่อกิจกรรมของกลุ่ม		
การเข้าอบรม	80	76.92
การศึกษาดูงาน + การเข้าอบรม	23	22.12
ชมนิทรรศการ + ศึกษาดูงาน + หอกระจายข่าวสาร + การเข้าอบรม	1	0.96
7. สื่อสิ่งพิมพ์		
หนังสือพิมพ์	93	89.42
แผ่นพับ	1	0.96
วารสารเกษตร	1	0.96
หนังสือพิมพ์ + วารสารเกษตร	4	3.85
หนังสือพิมพ์ + แผ่นพับ + วารสารเกษตร	5	4.81

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร

รายละเอียด	Mean	Minimum	Maximum
ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน	24.58	4	50
จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว	4.61	1	10
พื้นที่ปลูกทุเรียน	7.42	2	20
ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำสวน	42,012.21	4,000	153,350
รายได้สุทธิ	177,184.42	32,000	1,060,000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียน

ในการศึกษาสภาพการผลิตทุเรียน (ตารางที่ 4.3) พบว่าในช่วงปีการผลิตที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้เงินทุนจากการกู้ ร้อยละ 63.46 โดยแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่กู้จาก ธกส. ร้อยละ 76.32 รองลงมาคือแหล่งเงินกู้อื่นๆ ร้อยละ 18.42 โดยมีการกู้จากสหกรณ์การเกษตรน้อยที่สุด ร้อยละ 7.89 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีการออมเงินในกลุ่มออมทรัพย์ IPM ร้อยละ 62.50 รองลงมาคือการออมเงินใน ธกส. ร้อยละ 21.16 พันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรปลูกมากที่สุดในสวนส่วนใหญ่ คือพันธุ์หมอนทอง ร้อยละ 96.15 รองลงมาคือพันธุ์ชะนี ร้อยละ 3.85 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตทุเรียนส่วนมากใช้น้ำจากการขุดเจาะบาดาล ร้อยละ 54.81 โดยมีการใช้น้ำจากประปาหมู่บ้านในการผลิตน้อยที่สุด ร้อยละ 0.96 การใส่ปุ๋ยส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยอินทรีย์ผสมผสานกับปุ๋ยเคมีมากที่สุด ร้อยละ 66.35 รองลงมาคือใส่ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว ร้อยละ 33.65 การให้น้ำแก่ต้นทุเรียนเกษตรกรส่วนมากใช้ระบบสปริงเกอร์มากที่สุด ร้อยละ 43.27 รองลงมาคือใช้ระบบผสมผสานระหว่างระบบสายตรงกับระบบสปริงเกอร์ ร้อยละ 33.65 ส่วนระบบสายตรงอย่างเดียวเวลานั้นนิยมใช้น้อยที่สุด ร้อยละ 23.08 การจำหน่ายผลผลิตนั้น เกษตรกรจะนิยมนำไปวางขายเองมากที่สุด ร้อยละ 42.31 รองลงมาคือมีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน ร้อยละ 34.62 โดยรูปแบบการจำหน่ายที่ทำกันน้อยที่สุด คือ การขายเหมา ร้อยละ 1.92 เกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่นิยมทำการแปรรูปทุเรียน ร้อยละ 79.81 และรองลงมาคือเกษตรกรที่พอมีทุเรียนสุกงอมเหลือจากการขายก็สามารถผลิตเป็นทุเรียนกวน ร้อยละ 20.19

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตทุเรียน

รายละเอียด	จำนวน n=(104)	ร้อยละ
1. แหล่งเงินกู้		
ไม่กู้	66	63.46
กู้	38	36.54
ธกส.	29	76.32
อื่นๆ	7	18.42
สหกรณ์การเกษตร	3	7.89
2. เงินออม		
กลุ่มออมทรัพย์ IPM	65	62.50
ธกส.	22	21.16
กลุ่มออมทรัพย์ IPM + ธกส.	14	13.46
กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน + ธกส.	2	1.92
กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน +		
กลุ่มออมทรัพย์ IPM	1	0.96

หมายเหตุ : กู้ อื่นๆ หมายถึง กู้กลุ่มออมทรัพย์ IPM, กู้กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน, กู้กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน n=(104)	ร้อยละ
3. พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกมากที่สุดในสวน		
หมอนทอง	100	96.15
ชะนี	4	3.85
4. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตทุเรียน		
ขุดบ่อบาดาล	57	54.81
ประปาหมู่บ้าน	1	0.96
อื่นๆ(แม่น้ำ, เขื่อน, สระขุด)	12	11.54
ขุดบ่อบาดาล + น้ำฝน	1	0.96
ขุดบ่อบาดาล + ประปาหมู่บ้าน	1	0.96
ขุดบ่อบาดาล + อื่นๆ (แม่น้ำ, เขื่อน, สระขุด)	32	30.77
5. ปุ๋ยที่ใช้		
ปุ๋ยอินทรีย์	35	33.65
ปุ๋ยอินทรีย์+ปุ๋ยเคมี	69	66.35
6. การให้น้ำ		
ระบบสายตรง	24	23.08
ระบบสปริงเกอร์	45	43.27
ระบบสายตรง+ระบบสปริงเกอร์	35	33.65
7. การจำหน่ายผลผลิตในปีที่ผ่านมา		
ขายเหมา	2	1.92
นำไปวางขายเอง	44	42.31
มีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน	36	34.62
อื่นๆ(นักท่องเที่ยวเข้ามาบริโภคในสวน)	1	0.96
นำไปวางขายเอง + มีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน	19	18.27
นำไปวางขายเอง + อื่นๆ(นักท่องเที่ยวเข้ามาบริโภคในสวน)	1	0.96
มีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน + อื่นๆ(นักท่องเที่ยวเข้ามาบริโภคในสวน)	1	0.96

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน n=(104)	ร้อยละ
8. การแปรรูปทุเรียน		
ไม่ได้ทำการแปรรูป	83	79.81
ทุเรียนกวน	21	20.19

ตอนที่ 3 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการปฏิบัติของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลที่มีต่อปัจจัยการจัดการการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพของเกษตรกร (ตารางที่ 4.4) จากการศึกษาทางด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการผลิตและการตลาด มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.11 ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกษตรกรทำการผลิตและเก็บเกี่ยวให้ตรงกับฤดูกาลมากที่สุด เฉลี่ยที่ 4.23 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การปฏิบัติดูแลรักษาก่อนการผลิต เฉลี่ยที่ 3.49 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การผลิตและการเก็บเกี่ยวนอกฤดูกาล เฉลี่ยที่ 1.41 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ด้านต่อมาคือ ด้านการดูแลรักษา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.16 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตที่มีปลอดภัยแก่ผู้บริโภคตามแนวทางการผลิตทุเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เฉลี่ยที่ 3.99 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การใช้ทรัพยากรการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด เฉลี่ยที่ 3.62 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การบันทึกข้อมูลการปฏิบัติการขั้นตอนการผลิต เฉลี่ยที่ 2.34 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และด้านสุดท้ายคือ ด้านการรับรู้ประโยชน์จากการปรับปรุงการผลิต มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.59 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกษตรกรรับรู้ถึงการทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับในเรื่องคุณภาพจากผู้บริโภคมากที่สุด เฉลี่ยที่ 3.95 มีการรับรู้ที่อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การทำให้ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น เฉลี่ยที่ 3.91 มีการรับรู้ที่อยู่ในระดับที่มากเช่นกัน และสิ่งที่เกษตรกรรับรู้น้อยที่สุดคือ การทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง เฉลี่ยที่ 3.25 พบว่ามีการรับรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

รายละเอียด	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การวางแผนการผลิตและการตลาด			
1. การผลิตและการเก็บเกี่ยวให้ตรงกับฤดูกาล	4.23	0.791	มาก
2. การผลิตและการเก็บเกี่ยวนอกฤดูกาล	1.41	0.533	น้อยที่สุด
3. การปฏิบัติดูแลรักษาก่อนการผลิต	3.49	0.836	ปานกลาง
4. การวางแผนการตลาด	3.06	0.846	ปานกลาง
5. การค้นคว้าความรู้ด้านการจัดการการผลิตทุเรียน			
ค่าเฉลี่ยรวม	3.11	0.427	ปานกลาง
การดูแลรักษา			
6. กระบวนการผลิตมีความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค	3.99	0.717	มาก
7. การใช้ทรัพยากรการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.62	0.673	มาก
8. การปรับปรุงคุณภาพของทรัพยากรการผลิตที่สำคัญ	3.57	0.707	มาก
9. ทำการตัดแต่งกิ่ง, การเก็บเกี่ยวผลผลิต	3.60	0.704	มาก
10. ตรวจสอบการทำลายของศัตรูพืชก่อนฉีดพ่นสารเคมี	2.90	0.819	ปานกลาง
11. ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกระยะที่มีการระบาด	2.40	1.057	น้อย
12. ตรวจสอบปริมาณดอกแต่ละรุ่นและช่วยผสมละอองเกสร	2.67	0.886	ปานกลาง
13. ทำการตัดแต่งผล	3.35	0.760	ปานกลาง
14. การบันทึกข้อมูลการปฏิบัติการขั้นตอนการผลิต	2.34	1.120	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	3.16	0.528	ปานกลาง
การรับรู้ประโยชน์จากการปรับปรุงการผลิต			
15. ทำให้ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น	3.91	0.814	มาก
16. ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง	3.25	0.747	ปานกลาง
17. ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการผลิตเกิดประโยชน์สูงสุด	3.49	0.668	ปานกลาง
18. ผลผลิตเป็นที่ยอมรับในเรื่องคุณภาพจากผู้บริโภค	3.95	0.829	มาก
19. เกษตรกรจะมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น	3.55	0.621	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายละเอียด	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การรับรู้ประโยชน์จากการปรับปรุงการผลิต (ต่อ)			
20. ผลผลิตตรงตามมาตรฐานที่กำหนดค้ำค่าการลงทุน	3.39	0.689	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.59	0.550	มาก

ตารางที่ 4.5 ระดับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในภาพรวม

รายละเอียด	Mean	S.D.	แปรผล
ด้านการวางแผนการผลิตและการตลาด	3.11	0.427	ปานกลาง
ด้านการดูแลรักษา	3.16	0.528	ปานกลาง
ด้านการรับรู้ประโยชน์จากการปรับปรุงการผลิต	3.59	0.550	มาก
รวม	3.28	0.419	ปานกลาง

ตอนที่ 4 ปัญหาในการผลิตทุเรียน

ในภาพรวมมีปัญหาในการผลิตทุเรียนอยู่ในระดับน้อย เฉลี่ยรวมที่ 1.52 เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายข้อจากปัญหาการผลิตทุเรียนที่พบมากที่สุด โดยมีระดับปัญหามานกลาง คือปัญหามีราคาแพงเฉลี่ยที่ 2.96 ส่วนปัญหาที่พบน้อย คือ โรครากเน่าและโคนเน่า เฉลี่ยที่ 1.70 และปัญหาที่เกษตรกรพบน้อยที่สุดคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ เฉลี่ยที่ 1.11

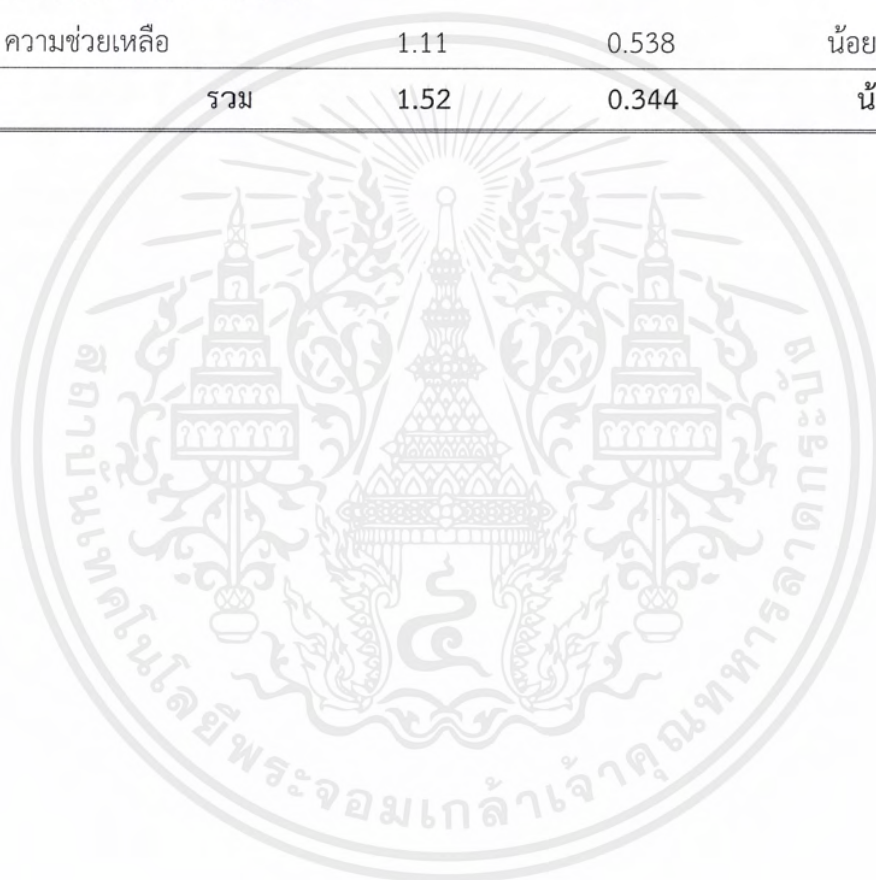
ตารางที่ 4.6 ปัญหาในการผลิตทุเรียน

รายละเอียด	Mean	S.D.	ระดับปัญหา
1. สิ้นค้าล้นตลาด	1.12	0.321	น้อยที่สุด
2. ราคาผลผลิตตกต่ำ	1.33	0.582	น้อยที่สุด
3. โรครากเน่าและโคนเน่า	1.70	1.214	น้อย
4. โรคผลเน่า	1.45	0.500	น้อยที่สุด
5. โรคราดำ	1.26	0.441	น้อยที่สุด
6. โรคใบติด	1.28	0.451	น้อยที่สุด
7. เพลี้ยแป้ง	1.37	0.558	น้อยที่สุด
8. ไรแดง	1.29	0.476	น้อยที่สุด
9. หนอนเจาะผล	1.64	0.652	น้อย
10. เพลี้ยไก่แจ้	1.23	0.423	น้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายละเอียด	Mean	S.D.	ระดับปัญหา
11. ดินขาดธาตุอาหาร	1.27	0.507	น้อยที่สุด
12. ปุ๋ยมีราคาแพง	2.96	1.144	ปานกลาง
13. ขาดแคลนแรงงานฝีมือ	1.20	0.659	น้อยที่สุด
14. สารเคมีมีราคาแพง	2.70	1.222	ปานกลาง
15. อัตราค่าจ้างแรงงานสูง	1.72	1.009	น้อย
16. ไม่มีแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ	1.52	0.653	น้อย
17. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความช่วยเหลือ	1.11	0.538	น้อยที่สุด
รวม	1.52	0.344	น้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

(Conclusion Discussion and Recommendation)

สภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ การผลิตทุเรียน ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ใน การศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้แบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้ ปลูกทุเรียนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 104 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกร

จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุง คุณภาพไม้ผล ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าสมาชิกส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.88 และเพศชาย ร้อยละ 47.12 โดยสมาชิกมีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 51.92 รองลงมาคืออายุระหว่าง 50 - 59 ปี ร้อยละ 31.73 และน้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี ร้อยละ 0.96 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน เฉลี่ยที่ 24.58 ปี โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์ ในการทำสวนทุเรียนสูงที่สุดยาวนานถึง 50 ปี และต่ำที่สุด 4 ปี มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 7.42 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกทุเรียนสูงที่สุด 10 ไร่ และต่ำที่สุด 2 ไร่ โดยมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำสวน มูลค่า เฉลี่ย 42,012.21 บาท/ปี มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดมูลค่า 153,350 บาท/ปี และต่ำที่สุดมูลค่า 4,000 บาท/ ปี และเกษตรกรมีรายได้สุทธิ มูลค่าเฉลี่ยที่ 177,184.42 บาท/ปี โดยรายได้สุทธิสูงที่สุด มูลค่า 1,060,000 บาท/ปี และต่ำที่สุด มูลค่า 32,000 บาท/ปี โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรส ร้อยละ 84.62 รองลงมาเป็นหม้าย ร้อยละ 8.65 โดยมีการหย่าร้างน้อยที่สุด ร้อยละ 2.88 และมี จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว เฉลี่ย 4.61 คน โดยจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัวสูงที่สุดมี 10 คน และต่ำที่สุดมีเพียง 1 คน ส่วนระดับการศึกษาสมาชิกภายในกลุ่มส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 72.12 รองลงมาคือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 19.23 โดย น้อยที่สุดคือปริญญาตรี ร้อยละ 0.96

5.1.2 สภาพการผลิตทุเรียน

จากการศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าในช่วง ปีการผลิตที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้เงินทุนจากการกู้ ร้อยละ 63.46 โดยแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่กู้ จาก ธกส. ร้อยละ 76.32 รองลงมาคือแหล่งเงินกู้อื่นๆ ร้อยละ 18.42 โดยมีการกู้จากสหกรณ์การ

การเกษตรน้อยที่สุด ร้อยละ 7.89 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีการออมเงินในกลุ่มออมทรัพย์ IPM ร้อยละ 62.50 รองลงมาคือการออมเงินใน ธกส. ร้อยละ 21.16 พันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรปลูกมากที่สุดในส่วนส่วนใหญ่ คือพันธุ์หมอนทอง ร้อยละ 96.15 รองลงมาคือพันธุ์ชะนี ร้อยละ 3.85 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตทุเรียนส่วนมากใช้น้ำจากการขุดเจาะบาดาล ร้อยละ 54.81 โดยมีการใช้น้ำจากประปาหมู่บ้านในการผลิตน้อยที่สุด ร้อยละ 0.96 การใส่ปุ๋ยส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยอินทรีย์ผสมผสานกับปุ๋ยเคมีมากที่สุด ร้อยละ 66.35 รองลงมาคือใส่ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว ร้อยละ 33.65 การให้น้ำแก่ต้นทุเรียนเกษตรกรส่วนมากใช้ระบบสปริงเกลอร์มากที่สุด ร้อยละ 43.27 รองลงมาคือใช้ระบบผสมผสานระหว่างระบบสายตรงกับระบบสปริงเกลอร์ ร้อยละ 33.65 ส่วนระบบสายตรงอย่างเดียวนั้นนิยมใช้น้อยที่สุด ร้อยละ 23.08 การจำหน่ายผลผลิตนั้น เกษตรกรจะนิยมนำไปวางขายเองมากที่สุด ร้อยละ 42.31 รองลงมาคือมีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน ร้อยละ 34.62 โดยรูปแบบการจำหน่ายที่ทำกันน้อยที่สุดคือ การขายเหมา ร้อยละ 1.92 เกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่นิยมทำการแปรรูปทุเรียน ร้อยละ 79.81 และรองลงมาคือเกษตรกรที่พอมีทุเรียนสุกงอมเหลือจากการขายก็สามารถผลิตเป็นทุเรียนกวน ร้อยละ 20.19 และเกษตรกรในกลุ่มส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการแปรรูปทุเรียนเนื่องจากมีทุเรียนไม่มากพอสำหรับการแปรรูป

5.1.3 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

การจัดการการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการจัดการการผลิตทุเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง เฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ที่ 3.28 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการวางแผนการผลิต สิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือ การผลิตและเก็บเกี่ยวให้ตรงกับฤดูกาล เฉลี่ยที่ 4.23 รองลงมาคือการปฏิบัติดูแลรักษาก่อนการผลิต เกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยที่ 3.49 และสิ่งที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือการผลิตและการเก็บเกี่ยวนอกฤดูกาล เฉลี่ยที่ 1.41 และในด้านของการดูแลรักษาสิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ กระบวนการผลิตที่ต้องมีความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค เฉลี่ยที่ 3.99 โดยในเกษตรกรบางรายที่ใช้สารเคมีในการฉีดพ่นผลทุเรียน ต้องหยุดพ่นสารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 30 วัน เพื่อไม่ให้เกิดการตกค้างของสารเคมีในผลทุเรียน ซึ่งเป็นอีกวิธีในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค สิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติในระดับมา รองลงมาคือ การใช้ทรัพยากรการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด เฉลี่ยที่ 3.62 และสิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยคือ การบันทึกข้อมูลการปฏิบัติการผลิตจนบันทึกขั้นตอนการเก็บเกี่ยว เฉลี่ยที่ 2.34 และสุดท้ายคือ ด้านการรับรู้ประโยชน์จากการปรับปรุงการผลิต โดยสิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดคือ การทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับในเรื่องคุณภาพจากผู้บริโภค เฉลี่ยที่ 3.95 และสิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติมากที่สุดรองลงมาคือ การทำให้ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น เฉลี่ยที่ 3.91 ในส่วนที่เกษตรกรนั้นปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ผลผลิตที่ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดค้ำค่าการลงทุน กล่าวได้ว่าในเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนบางรายได้ประสบกับปัญหาน้ำท่วมเมื่อหลายปีที่ผ่านมาทำให้ต้นทุเรียนที่ปลูกไว้ยืนต้นตายจำนวนหนึ่ง ปัจจุบันเกษตรกรซึ่งมีการปลูกทดแทน แต่ต้นทุเรียนยังมีอายุน้อย และยังไม่สามารถให้ผลผลิตได้ ดังนั้นจุดค้ำค่าการลงทุนอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง เฉลี่ยที่ 3.39 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.4 ปัญหาในการผลิตทุเรียน

จากการศึกษาปัญหาในการผลิตทุเรียนอยู่ในระดับน้อย เฉลี่ยที่ 1.58 โดยพิจารณาปัญหาเป็นรายชื่อ จากปัญหาการผลิตทุเรียนที่พบปานกลาง คือปุ๋ยมีราคาแพง เฉลี่ยที่ 2.96 ส่วนปัญหาที่พบน้อย คือโรครากเน่าและโคนเน่า เฉลี่ยที่ 1.70 และปัญหาที่เกษตรกรพบน้อยที่สุดคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ เฉลี่ยที่ 1.11 ตามลำดับ โดยจากการทำการเก็บแบบสัมภาษณ์จากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกในกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลกล่าวว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรจังหวัดปราจีนบุรี กรมพัฒนาที่ดิน องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ฯลฯ ได้เข้ามาช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนกับกลุ่มเกษตรกรตลอดมาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่ม โดยที่ตัวเกษตรกรเองนั้นมีการค้นคว้าความรู้ด้านการผลิตและพัฒนาตนเองอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง ปัญหาในการผลิตทุเรียนของสมาชิกในกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลปัจจุบันได้พบน้อย เนื่องจากกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นกลุ่มที่สนับสนุนให้เกษตรกรผลิตไม้ผลที่มีคุณภาพ มีการก่อตั้งกลุ่มมาอย่างยาวนาน เกษตรกรที่เป็นสมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกันรับฟังและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นและกระบวนการผลิตที่ต้องเน้นถึงความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมาก

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.2.1) จากการศึกษาสภาพการผลิตและการจัดการการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกในกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลฯ ส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุเฉลี่ยประมาณ 59.44 ปี เกษตรกรมีการจัดการการผลิตทุเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง เฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ที่ 3.28 ซึ่งผลการศึกษาในระดับการปฏิบัติปานกลางนั้นไม่สอดคล้องกับการเป็นกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลฯ เนื่องจากกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลฯ เป็นกลุ่มที่มีการก่อตั้งมาอย่างยาวนาน และมีศักยภาพ แต่เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มส่วนมากมีอายุค่อนข้างสูง โดยระดับอายุสูงสุดอยู่ที่ 83 ปี และระดับอายุต่ำสุดอยู่ที่ 40 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ซึ่งสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่อาจมองว่าในกระบวนการจัดการผลผลิตทุเรียนของตัวเกษตรกรเองนั้น เป็นเรื่องปกติธรรมดา หรือเป็นสิ่งที่ปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน กลายเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผลการศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพนั้นขัดแย้งกับศักยภาพของกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลฯ ผลการศึกษาจึงออกมาในระดับการปฏิบัติปานกลาง โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนเฉลี่ย 24.58 ปี เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ยประมาณ 7.42 ไร่ ผลผลิตจะออกตามฤดูกาลในช่วงเดือน เมษายน – มิถุนายน พันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด ได้แก่ พันธุ์หมอนทอง และส่วนมากเกษตรกรจะปลูกผลไม้อื่นๆแซมกับทุเรียนในลักษณะสวนผสม ได้แก่ มังคุด เงาะ ลองกอง กระท้อน และมะยงชิด เป็นต้น รายจ่ายเฉลี่ยต่อปีค่อนข้างสูงมากเนื่องจากปุ๋ยมีราคาแพง ปัจจุบันแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการผลิตทุเรียน คือ น้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล ถึงร้อยละ 54.81 เพราะน้ำบน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นดินจากสระขุด บ่อพักน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง รวมไปถึง แม่น้ำ มีไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากสภาวะความแห้งแล้ง และยังส่งผลให้ในปีนี้สภาวะการติดลูกของทุเรียนนั้นน้อยตามไปด้วย จากสภาพอากาศที่ร้อนมากเกินไป ทำให้ในปีนี้อายุของทุเรียนอาจมีแนวโน้มที่จะสูงมากกว่าทุกๆปีที่ผ่านมา ส่วนในเรื่องตลาดของทุเรียนนั้น ในการจำหน่ายผลผลิตจากปีที่ผ่านมาเกษตรกรจะนิยมนำผลผลิตไปวางขายเอง ควบคู่กับมีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน และเกษตรกรในกลุ่มส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการแปรรูปทุเรียนเนื่องจากมีทุเรียนไม่มากพอสำหรับการแปรรูป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดาพันธ์ พาณิชนิกร (2545) ได้ทำการศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่าประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยคือ สมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ย 48.40 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ในด้านการผลิตสมาชิกส่วนใหญ่มีการผลิตทุเรียนแบบลูกหลักวิชาการ เช่น การใช้ระยะปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การวางแผนการผลิต และการเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น มีบางอย่างที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง เช่น การใช้สารเคมีอย่างไม่มีประสิทธิภาพ โดยสมาชิกให้ความเห็นว่าแนวทางการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การดูแลรักษาตั้งแต่ระยะออกดอกจนถึงดอกบาน และการตลาด สมาชิกควรมีความต้องการความรู้ในด้านการใช้สารเคมี อีกทั้งการซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่ถูกลง

5.2.3) จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าปัญหาในการผลิตทุเรียนอยู่ในระดับน้อย เฉลี่ยรวมอยู่ที่ 1.52 โดยพิจารณาปัญหาเป็นรายข้อ จากปัญหาการผลิตทุเรียนที่พบมากที่สุดโดยเกษตรกรมีความเห็นด้วยปานกลาง คือปุ๋ยมีราคาแพง เฉลี่ยที่ 2.96 ส่วนปัญหาที่เกษตรกรเห็นด้วยปานกลางรองลงมาคือปัญหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีราคาแพงเช่นกัน เฉลี่ยที่ 2.70 จากปัญหาที่พบดังกล่าว เกษตรกรยังให้ความสำคัญกับการใส่ปุ๋ยและการพึ่งพาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกระบวนการผลิตอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนมากภายในกลุ่มนั้นมีอายุค่อนข้างเยอะ จึงไม่ค่อยเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆที่ทันสมัยและสามารถลดต้นทุนการผลิต คุ่มค่าการลงทุน และปัญหาที่เกษตรกรพบน้อยที่สุดคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ เฉลี่ยที่ 1.11 กล่าวคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุนและส่งเสริมกำลังการผลิตตลอดการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิธณะ ตันเจริญ (2533) ได้ทำการศึกษาปัญหาทางส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อการส่งออกของจังหวัดระยอง พบว่าในด้านการผลิตมีปัญหาที่สำคัญคือ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีราคาแพง และทุเรียนขาดน้ำในฤดูแล้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1.1) เกษตรกรรุ่นปัจจุบันควรสืบทอดการทำเกษตรกรรมให้แก่รุ่นลูกหลาน เพื่อให้มีการคงอยู่ของกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีต่อไปอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือสมาชิกในกลุ่มรุ่นใหม่สามารถให้ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยได้ตรงกับความเป็นจริง หรือใกล้เคียงความเป็นจริงได้ดีกว่าสมาชิกในกลุ่มรุ่นปัจจุบันที่มีอายุค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรเอง และการทำเกษตรกรรมจะอยู่กับคนไทยอย่างยั่งยืน

5.3.1.2) เกษตรกรควรมีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติการขั้นตอนการผลิต และควรมีการจดบันทึกรายรายรับรายจ่ายอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างวินัยในการใช้จ่าย มีการเรียบเรียงความคิดเห็นก่อนความจำ

5.3.1.3) การส่งเสริมการปลูกทุเรียนในลักษณะพืชแซม ควรพิจารณาพืชที่สามารถเติบโตร่วมกับทุเรียนได้ดี โดยพิจารณาประเด็นต่างๆ เช่น ระยะปลูก โรคและแมลง ปริมาณแสง ปริมาณการใช้น้ำ เป็นต้น

5.3.1.4) ส่งเสริมการติดตั้งระบบการให้น้ำในสวนทุเรียน โดยเฉพาะในสวนที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 5 ไร่ เพื่อลดการใช้แรงงาน และทุเรียนได้รับน้ำสม่ำเสมอโดยในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำจำกัดควรส่งเสริมระบบการกำหนดน้ำแบบประหยัด อาจจะเป็นหัวจ่ายน้ำแบบมินิสปริงเกลอร์ หรือมินิสเปรย์ ซึ่งนอกจากประหยัดน้ำแล้ว ยังประหยัดพลังงานทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการติดตั้งระบบน้ำได้

5.3.1.5) ควรส่งเสริมการใช้ปุ๋ยในสวนทุเรียนตามค่าการวิเคราะห์ดิน เพื่อให้การใช้ปุ๋ยเคมีมีประสิทธิภาพสูง และลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุดในการทำสวนทุเรียนทั้งที่ให้ผลและยังไม่ให้ผล คือ ค่าปุ๋ยเคมี โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริการวิเคราะห์ตัวอย่างดิน เพื่อเป็นปัจจัยประกอบการตัดสินใจในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1) ควรมีการศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดทุเรียนในพื้นที่อื่นๆ

5.3.2.2) ทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจ สามารถเพาะปลูกได้ในหลายจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออก เช่น จังหวัดจันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว ดังนั้นควรจะศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของจังหวัดดังกล่าว ที่มีสถานการณ์และสภาพพื้นที่ใกล้เคียงกัน ว่ามีสภาพการผลิตและการตลาดที่แตกต่างกันอย่างไร เพื่อให้เกิดกระบวนการการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และสามารถพัฒนาไปสู่ผลผลิตทุเรียนได้มาตรฐานมากขึ้น

5.3.2.3) ควรศึกษาวิธีการดำเนินงานของกลุ่มปรับปรุงคุณภาพไม้ผลที่ประสบผลสำเร็จ ว่าเหตุใดจึงประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาอื่นๆให้สำเร็จไปด้วย เพื่อนำไปสู่เกษตรกรยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2547. รายงานการใช้เทคโนโลยีการสำรวจระยะไกลและสารสนเทศภูมิศาสตร์ สำหรับและประเมินผลผลิตทุเรียนปีการผลิต2546/47. กรมพัฒนาที่ดิน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.ddd.go.th/menu_assess/remote/turean.pdf. [10 พฤษภาคม 2559].
- กรมวิชาการเกษตร. 2547. เอกสารวิชาการ “ทุเรียน”. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรมวิชาการเกษตร. 2556. เอกสารวิชาการ เรื่อง เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพ. หน่วยถ่ายทอดเทคโนโลยี ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.doa.go.th/hrc/chantaburi/images/files/tecno_durian56.pdf. [10 พฤษภาคม 2559].
- กิสณะ ต้นเจริญ. 2533. ปัญหาทางส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อส่งออก จังหวัดระยอง. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จินดาพันธ์ พาณิชกร. 2545. สภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพ ทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงพล สมศรี. 2551. เอกสารวิชาการทุเรียนไทยและการปรับปรุงพันธุ์ กรณีศึกษาพันธุ์ จันบุรี 1 จันบุรี 2 จันบุรี 3. สำนักผู้เชี่ยวชาญ กรมวิชาการเกษตร.
- นิรนาม. 2531. มาตรฐานทุเรียนของประเทศไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก กรมวิชาการเกษตร http://www.doa.go.th/apecp_1/service/pratic_1.html. [30 กันยายน 2558].
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. ประเมินโครงการ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org/posts/253663>. [12 ตุลาคม 2558].
- พันธุ์เลิศ เดชบุญยง. 2544. ความต้องการใช้เทคโนโลยีในการผลิตทุเรียน ศึกษาเฉพาะกรณี เขตพื้นที่ตำบลแม่พลู อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มติชนบท เทคโนโลยีชาวบ้าน. 2558. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.technologychaoban.com/news_detail.php. [23 ตุลาคม 2558]
- รจิตร์ ธัญญารักษ์. 2546. การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษ, สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุจิต เมืองสุข. 2556. รายงานพิเศษขยายตลาดไม้ผลรวมกลุ่มตั้งสหกรณ์แก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรปราจีนบุรี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.technologychaoban.com/news_detail.php?tnid=252. [10 พฤศจิกายน 2558].

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สุวัฒน์ ชัยจันดี. 2545. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัด ยะลา ปีการเพาะปลูก 2542 / 43. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ. 2541. เทคโนโลยีการผลิตทุเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วชิรวิทย์ เหลืองทอง. 2556. การศึกษาศักยภาพการส่งออกทุเรียนไทยสู่ประเทศจีน ฮองกง และอินโดนีเซีย. คณะเศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุดา สุวรรณภรณ์. 2548. เอกสารคำสอนวิชาการบริหารงานบุคคล. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.lib.buu.ac.th/dcms/05842/47093_bibliography.pdf. [15 ตุลาคม 2558].
- อารยา สุนทรวิภาต และคณะ. 2556. ศักยภาพการตลาดและขีดความสามารถในการแข่งขันของผลไม้ไทยในกัมพูชาและเวียดนาม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://scia.chanthaburi.buu.ac.th/research/file/fruit-th-v-k.pdf>. [20 พฤศจิกายน 2558].
- อารีวรรณ ใจเพชร. 2543. รายงานผลการศึกษากิจการการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรในภาคใต้. สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- องค์ความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. 2555. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thai-aec.com/242>. [15 พฤศจิกายน 2558].
- Yamane, T. 1973. **Statistic : An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York. Harper and Row.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.
บรรยากาศในการเก็บข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง สภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยแบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตทุเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

โดยข้อมูลแบบสัมภาษณ์จะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้ผู้ทำวิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาสละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้

- คำชี้แจง
- 1) โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด
 - 2) แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียน
 - ตอนที่ 3 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
 - ตอนที่ 4 ปัญหาข้อเสนอแนะในการผลิตทุเรียน
 - 3) ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับไม่มีการนำไปเผยแพร่แต่อย่างใด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกร

1. เพศ

- [1] ชาย [2] หญิง

2. ชื่อ สกุล

ที่อยู่

เบอร์โทรศัพท์

3. อายุ ปี

4. ระดับการศึกษา

- [1] ไม่ได้รับการศึกษา [2] ประถมศึกษา [3] มัธยมศึกษาตอนต้น
 [4] มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. [5] อนุปริญญา/ ปวส. [6] ปริญญาตรี
 [7] สูงกว่าปริญญาตรี [8] ปริญญาโทหรือสูงกว่า

5. สถานภาพการสมรส

- [1] โสด [2] สมรส [3] หม้าย [4] หย่าร้าง

6. ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนปี

7. ปัจจุบันมีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด คน ชาย คน หญิง คน

8. พื้นที่ปลูกทุเรียนไร่

9. รายได้

[9.1] รายได้จากการจำหน่ายทุเรียนในปีที่ผ่านมา บาท/ปี

[9.2] รายได้จากการเกษตรนอกจากการปลูกทุเรียน บาท/ปี

รวมรายได้ในภาคเกษตร (9.1 + 9.2) = บาท/ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

[9.3] รับจ้าง ระบุ ได้รับค่าจ้างเป็นเงิน บาท/ปี

[9.4] เงินเดือนประจำบาท/เดือน

[9.5] อื่นๆ ระบุบาท/เดือน

รวมรายได้สุทธิ (9.1 + 9.2 + 9.3 + 9.4 + 9.5) = บาท/ปี

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียน

1. ในช่วงการผลิตปีที่ผ่านมาท่านกั้มาเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือไม่

[1] ไม่กั้

[2] กั้ โปรดระบุแหล่งเงินกั้

[2.1] ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

[2.2] สหกรณ์การเกษตร

[2.3] ธนาคารพาณิชย์

[2.4] กั้นอกระบบ

[2.5] อื่นๆ ระบุ.....

2. ในครอบครัวของท่านมีเงินออมหรือไม่

[1] ออม ฝากเงินไว้ที่ใด ระบุ

[2] ไม่ออม

3. ผลผลิตจะออกในช่วงระหว่างเดือนใด

4. พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกมากที่สุดในสวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. รายจ่ายทั้งหมดในการผลิตทุเรียนปี 2557 (โดยประมาณ) ต่อปี

- [5.1] ค่าน้ำมัน บาท
- [5.2] ค่าปุ๋ย บาท
- [5.3] สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช บาท
- [5.4] ค่าวัสดุ, โยงกิ่ง บาท
- [5.5] ค่าจ้างแรงงานชั่วคราวทั้งปี บาท
- [5.6] อื่นๆ ระบุ บาท
- รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด บาท

6. แหล่งข่าวและวิธีการที่ได้รับจากข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- [1] สื่อบุคคล
- [1.1] เพื่อนบ้าน [1.2] เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ [1.3] เจ้าหน้าที่จาก
บริษัทเอกชน
- [2] สื่อกิจกรรมของกลุ่ม
- [2.1] ชมนิทรรศการ [2.2] การศึกษาดูงาน [2.3] หอกระจายข่าวสาร
- [2.4] การเข้าอบรม
- [3] สื่อสิ่งพิมพ์
- [3.1] หนังสือพิมพ์ [3.2] แผ่นพับ [3.3] วารสารเกษตร

7. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- [1] ขุดบ่อบาดาล [2] น้ำฝน [3] ประปาหมู่บ้าน
- [4] ห้วย/ หนอง/ คลอง/ บึง [5] อื่นๆ ระบุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ปุ๋ยที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- [1] ปุ๋ยอินทรีย์ [2] ปุ๋ยเคมี
- [3] อื่นๆ ระบุ

9. การให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- [1] ระบบสายตรง [2] ระบบสปริงเกลอร์/ระบบหัวเหวี่ยงขนาดเล็ก
- [3] ระบบน้ำหยด [4] อื่นๆ ระบุ

10. การจำหน่ายผลผลิตในปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- [1] ขายเหมาทั้งหมด [2] ขายให้กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน
- [3] นำไปวางขายเอง [4] มีพ่อค้ามาซื้อที่สวน
- [5] อื่นๆ ระบุ

11. การแปรรูปทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- [1] ทุเรียนกวน [2] ทุเรียนทอดกรอบ
- [3] ทอฟฟี่ทุเรียน [4] อื่นๆ ระบุ
- [5] ไม่ได้ทำการแปรรูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่3 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงความเป็นจริง

การจัดการการผลิต	การปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
การวางแผนการผลิตและการตลาด					
1. การผลิตและการเก็บเกี่ยวให้ตรงกับฤดูกาล					
2. การผลิตและการเก็บเกี่ยวนอกฤดูกาล					
3. การปฏิบัติดูแลรักษาก่อนการผลิต					
4. การวางแผนการตลาด					
5. การค้นคว้าความรู้ด้านการจัดการการผลิตทุเรียน					
การดูแลรักษา					
6. กระบวนการผลิตมีความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค					
7. การใช้ทรัพยากรการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
8. การปรับปรุงคุณภาพของทรัพยากรการผลิตที่สำคัญ					
9. ทำการตัดแต่งกิ่ง, การเก็บเกี่ยวผลผลิต					
10. ตรวจสอบการทำลายของศัตรูพืชก่อนฉีดพ่นสารเคมี					
11. ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกระยะที่มีการระบาด					
12. ตรวจสอบปริมาณดอกแต่ละรุ่นและช่วยผสมละอองเกสร					
13. ทำการตัดแต่งผล					
14. การบันทึกข้อมูลการปฏิบัติการขั้นตอนการผลิต					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดการการผลิต	การรับรู้				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
การรับรู้ประโยชน์จากการปรับปรุงการผลิต					
15.ทำให้ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น					
16.ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง					
17.ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการผลิตเกิดประโยชน์สูงสุด					
18.ผลผลิตเป็นที่ยอมรับในเรื่องคุณภาพจากผู้บริโภค					
19.เกษตรกรจะมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น					
20. ผลผลิตตรงตามมาตรฐานที่กำหนด คุ่มค่าการลงทุน					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตทุเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงความเป็นจริง

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. สิ้นค้าล้นตลาด					
2. ราคาผลผลิตตกต่ำ					
3. โรครากเน่าและโคนเน่า					
4. โรคผลเน่า					
5. โรคราดำ					
6. โรคใบติด					
7. เพลี้ยแป้ง					
8. ไรแดง					
9. หนอนเจาะผล					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
10. เหลือไก่แจ้					
11. ดินขาดธาตุอาหาร					
12. ปุ๋ยมีราคาแพง					
13. ขาดแคลนแรงงานฝีมือ					
14. สารเคมีมีราคาแพง					
15. อัตราค่าจ้างแรงงานสูง					
16. การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับทุเรียน ของภาครัฐ					
17. ไม่มีแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ					
18. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความ ช่วยเหลือ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวชลระชา จุลกะเสวี

วัน เดือน ปีเกิด วันพฤหัสบดีที่ 9 กันยายน 2536

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 21 ซอยบุญชู ถนนราษฎร์ดำริ 6 ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดปราจีนบุรี 25000

ประวัติการศึกษา ประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี
มัธยมศึกษา โรงเรียนปราจีนราษฎร์บำรุง
ปริญญาตรี กำลังศึกษาที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ-
ทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้